

SMERNICE O PRISTUPU ZASNOVANOM NA PROCENI RIZIKA

RAČUNOVODSTVENA PROFESIJA

Jun 2019

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (FATF) je nezavisno međuvladino telo koje razvija i promovira politiku u cilju zaštite globalnog finansijskog sistema od pranja novca, finansiranja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje. Preporuke FATF priznate su kao globalni standard u sprečavanju pranja novca (SPN) i finansiranja terorizma (FT).

Više informacija o FATF možete pronaći na stranici www.fatf-gafi.org

Ovaj dokument i/ili sve prikazane mape ne dovode u pitanje status ili suverenitet bilo koje teritorije, položaj međunarodnih granica i granica kao ni ime bilo koje teritorije, grada ili oblasti.

FATF (2019.), Pristup zasnovan na proceni rizika za računovodstvenu profesiju, FATF, Pariz,

www.fatf-gafi.org/publications/documents/PZPR-accounting-profession.html

© 2019 FATF/OECD. Sva prava zadržana.

Umnožavanje ili prevod ove publikacije je dozvoljen bez pismene dozvole. Zahtev za dobijanje takve dozvole, bilo da se odnosi na celu publikaciju ili samo jedan njen deo, potrebno je uputiti Sekretarijatu FATF, na adresu 2 rue Andre Pascal 75775 Paris Cedex 16, Francuska (fax: +33 1 44 30 61 37 ili e-mail: contact@fatf-gafi.org)

Prava na naslovnu fotografiju zadržava ©Getty Images

Ova publikacija je prevedena uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovoran FATF, i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije. Evropska unija ne preuzima odgovornost ni za kakve greške ili propuste u ovom prevodu.

Publikacija [Smernice o pristupu zasnovanom na proceni rizika – računovodstvena profesija] predstavlja prevod na srpski jezik originalne verzije na engleskom jeziku. Preveden je na srpski jezik uz odobrenje Sekretarijata FATF, u okviru projekta: Unapređenje kvaliteta i efikasnosti izveštavanja o sumnjivim transakcijama i ključnih funkcija Uprave za sprečavanje pranja novca, koji finansira Evropska unija. Korisnik projekta je Ministarstvo finansija Republike Srbije - Uprava za sprečavanje pranja novca. Projekat sprovodi konzorcijum koji predvodi KPMG.

Zvanična verzija izveštaja na engleskom jeziku dostupna je na www.fatf-gafi.org

Autorsko pravo © FATF/OECD. Sva prava zadržana.

Ovo je radni prevod. U slučaju sukoba u vezi sa tumačenjem, merodavne su zvanične verzije teksta na engleskom i francuskom jeziku objavljene na internet stranici FATF.

Sadržaj:

Skraćenice.....	7
Sažetak.....	8
Deo I- Uvod i ključni pojmovi.....	9
Osnovne informacije i kontekst.....	9
Svrha smernica	9
Ciljna publika, status i sadržaj smernica	10
Delokrug smernica i ključne karakteristike računovodstvene profesije	11
Delokrug i terminologija	11
Ključne karakteristike	11
Ranjivost računovodstvenih usluga	12
Preporuke FATF koje se odnose na računovođe	14
Deo II- Pristup zasnovan na proceni rizika u SPN/SFT	16
Šta je to pristup zasnovan na proceni rizika?	16
Obrazloženje novog pristupa.....	16
Primena pristupa zasnovanog na proceni rizika	17
Izazovi	18
Podela odgovornosti u okviru pristupa zasnovanog na proceni rizika	20
Prepoznavanje rizika od PN/FT.....	20
Procena rizika od PN/FT.....	21
Ublažavanje i upravljanje rizikom od PN/FT	21
Razvoj zajedničkog viđenja PR.....	22
Deo III: Smernice za računovođe o primeni pristupa zasnovanog na proceni rizika	23
Rizik države/geografski rizik	25
Rizik klijenta.....	26
Rizik transakcije/usluge i povezanih distribucionih kanala.....	29
Promenljive koje mogu uticati na PR i rizik.....	31
Dokumentacija o proceni rizika	32
Ublažavanje rizika	32
Početna i stalna provera poslovanja stranke (R.10 i 22).....	33
Politički eksponirana lica (PEL) (R.12 i R.22)	36
Stalni monitoring stranaka i specifične aktivnosti (R.10 i 22).....	36
Izveštavanje o sumnjivim aktivnostima/transakcijama, dojavljivanje, interne kontrole i države visokog rizika (R.23)	37
Deo IV - Smernice za nadzorne organe.....	41

Pristup zasnovan na proceni rizika za Nadzorni organe	41
Uloga nadzornih organa i SRT u kontroli i monitoringu	41
Razumevanje rizika od PN/FT	41
Ublažavanje i upravljanje rizikom od PN/FT	42
Nadzor kod pristupa zasnovanom na proceni rizika	44
Licenciranje ili registracija.....	44
Monitoring i nadzor	46
Sprovođenje propisa.....	47
Smernice	47
Obuka	48
Inklinacija.....	48
Razmena informacija	48
Nadzor sprovođenja pravila o stvarnom vlasništvu i izvoru sredstava/bogatstva	49
Nominalni direktor/akcionar	50
Prilog 1: Informacije o stvarnom vlasništvu u vezi sa trustom ili drugim pravnim aranžmanima kojima računovođa pruža usluge	52
Prilog 2: Rečnik pojmova	56
Prilog 3: Praksa nadzora nad sprovođenjem pristupa zasnovanog na proceni rizika	58
Prilog 4: Članovi Radne grupe za izradu pristupa zasnovanog na proceni rizika	60

Skraćenice

SPN/SFT - sprečavanje pranja novca/ sprečavanje finansiranja terorizma

PPS - Provera poslovanja stranke¹

DNFBP - Određeni nefinansijski sektori i samostalne profesije

FATF - Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca

FOS – Finansijsko-obaveštajna služba

TP - Tumačenje preporuke

PN - Pranje novca

PRD - Procena rizika države

PEL - Politički eksponirano lice

R - Preporuka

PR - Pristup zasnovan na proceni rizika

SRT - Samostalno regulatorno telo

IST - Izveštaj o sumnjivoj transakciji

PUTK - Pružaoci usluga trastovima i kompanijama

FT - Finansiranje terorizma

¹ U nekim pravnim sistemima ili profesijama, koristi se izraz „kupac“, koji ima isto značenje kao „stranka“ u smislu ovog dokumenta.

Sažetak

1. Pristup zasnovan na proceni rizika (PR) ključan je za efikasno sprovođenje preporuka FATF. To znači da nadzorni organi, finansijske institucije i samostalne profesionalne računovođe (koji se u svrhu ovih smernica nazivaju i „računovođe“ ili „računovodstvena profesija“) otkrivaju, procenjuju i razumeju rizike od pranja novca i finansiranja terorizma (PN/FT) kojima su izloženi i sprovode najprikladnije mere ublažavanja. Ovakav pristup omogućava im da usmere svoje resurse tamo gde su rizici veći.
2. Smernice FATF za PR imaju za cilj da podrže procenjivanje rizika uzimajući u obzir nacionalne procene rizika od PN/FT i pravni i regulatorni okvir za SPN/SFT. Smernice uključuju opštu prezentaciju PR i obezbeđuju posebne smernice za računovodstvenu profesiju i nadzorne organe. Smernice su razvijene u partnerstvu sa stručnjacima iz ove profesije, kako bi odražavale stručnost i primere dobre prakse iz ove oblasti.
3. Razvoj procene rizika za SPN/SFT je ključno polazište za primenu PR. Trebalo bi da bude srazmeran prirodi, veličini i složenosti posla. Najčešći kriterijumi rizika su rizik države ili geografski rizik, rizik stranke/klijenta, rizik usluge/transakcije. Autori smernica daju primere faktora rizika u okviru ovih kategorija rizika.
4. U okviru smernica naglašava se da je na višem rukovodstvu u računovodstvu da neguje i promoviše kulturu poštovanja propisa kao osnovnu poslovnu vrednost. Oni bi trebalo da se pobrinu da računovođe imaju na umu upravljanje rizicima za SPN/SFT prilikom uspostavljanja ili održavanja poslovnih odnosa.
5. U okviru smernica naglašava se da računovođe treba da osmisle svoje politike i postupke tako da nivo inicijalnih i stalnih mera provere poslovanja stranke obuhvataju i rizike za SPN/SFT kojima su izloženi. S tim u vezi, u okviru smernica objašnjavaju se obaveze računovođa u pogledu identifikacije i verifikacije informacija o stvarnom vlasništvu i daju se primeri standardnih, pojednostavljenih i poboljšanih mera provere poslovanja stranke zasnovanih na riziku za SPN/SFT.
6. Smernice sadrže i deo za nadzorne organe u računovodstvenoj profesiji i ističu ulogu samostalnih regulatornih tela (SRT) u kontroli i monitoringu. Ovde se objašnjava pristup nadzoru zasnovan na proceni rizika kao i nadzor nad pristupom zasnovanim na proceni rizika davanjem posebnih smernica o uslovima za licenciranje ili registraciju za računovodstvenu profesiju, mehanizmima za terensku i kancelarijsku proveru, sprovođenju zakona, smernice, obuku i vrednost razmene informacija između javnog i privatnog sektora.
7. Smernice takođe naglašavaju važnost nadzora primene propisa o stvarnom vlasništvu i nominalnom direktoru/akcionaru. Podvlači se kako okviri za nadzor mogu pomoći da se utvrdi da li računovođe održavaju tačne i ažurne informacije o stvarnom vlasništvu pravnih lica i pravnih aranžmana i da li se blagovremeno stavljaju na raspolaganje nadležnim organima, kada je to potrebno.

Deo I- Uvod i ključni pojmovi

Ova uputstva treba čitati zajedno sa sledećim dokumentima, koji su dostupni na internet stranici FATF: www.fatf-gafi.org.

- a) Preporuke FATF, posebno Preporuke 1, 10, 11, 12, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 i 28 i njihova Tumačenja (TP) i Rečnik pojmova.
- b) Ostala relevantna dokumenta FATF sa smernicama kao što su:
 - Smernice FATF o proceni nacionalnog rizika od pranja novca i finansiranja terorizma (februar 2013.)
 - Smernice FATF o transparentnosti i stvarnom vlasništvu (oktobar 2014.)
 - Smernice FATF o pristupu zasnovanom na proceni rizika za pružaoce usluga trustovima i kompanijama (PUTK) (jun 2019.)
 - Smernice FATF o pristupu zasnovanom na proceni rizika za pravne stručnjake (jun 2019.)
- c) Ostali relevantni izveštaji FATF, kao što je Zajednički izveštaj Grupe FATF i Egmont o prikrivanju stvarnog vlasništva (jul 2018.).

Osnovne informacije i kontekst

8. Pristup zasnovan na proceni rizika (PR) je ključan za efikasno sprovođenje revidiranih Međunarodnih standarda FATF za borbu protiv pranja novca i finansiranje i širenje terorizma, koji su usvojeni 2012. godine.² Smernice o PR za računovođe iz 2009. godine bile su revidirane da bi bile u skladu sa novim FATF zahtevima³ kao i iskustvima državnih organa i privatnog sektora stečenih tokom godina primene PR. Ova revidirana verzija odnosi se na samostalne profesionalne računovođe (u daljem tekstu „računovođe“ ili „računovodstvena profesija“ - pogledati stav 16 u nastavku). Računovođe bi takođe trebalo da koriste Smernice o PR za pružaoce usluga trustovima i kompanijama, kada pružaju usluge trustovima i kompanijama.

9. Projektna grupa koju su činili članovi FATF i predstavnici privatnog sektora izradila je Smernice o PR za računovođe. Projektu grupu su predvodile Velika Britanija, Sjedinjene Američke Države, Institut ovlašćenih računovođa u Engleskoj i Velsu, Međunarodna advokatska asocijacija i Društvo stručnjaka u oblasti usluga za trustove i nepokretnosti. Članstvo u projektnoj grupi je opisano u Prilogu 4.

10. FATF je usvojio ove ažurirane Smernice o PR za računovođe na svom plenarnom zasedanju u junu 2019. godine.

Svrha smernica

11. Svrha ovih smernica je da:

- a) Podrže uspostavljanje zajedničkog shvatanja PR za računovodstvenu profesiju, finansijske institucije i određene nefinansijske sektore i samostalne profesije (DNFPB)⁴ koje održavaju odnose

² FATF (2012).

³ Standardi FATF sastoje se od Preporuka FATF, njihovih Tumačenja i definicija iz Rečnika pojmova.

⁴ Pogledati definiciju izraza „Određeni nefinansijski sektori i samostalne profesije“ u Rečniku pojmova FATF.

sa računovođama, nadležnim organima i samostalnim regulatornim telima (SRT)⁵ koja su odgovorna za monitoring usklađenosti računovođa sa njihovim obavezama u smislu SPN/SFT;

b) Pomažu državama, nadležnim organima i računovođama u osmišljavanju i primeni PR za SPN/SFT davanjem smernica i primera trenutne prakse, sa posebnim fokusom na pružanje saveta samostalnim stručnjacima i malim firmama;

c) Prepoznaju razliku u PR za različite računovođe koji pružaju različite usluge kao što su zakonom propisana revizija, finansijsko i poresko savetovanje, usluge povezane sa stečajem, između ostalog;

d) Predstave ključne elemente koji su uključeni u primenu PR kod SPN/SFT koji se odnose na računovođe;

e) Istaknu da finansijske institucije koje imaju računovođe kao stranke treba da identifikuju, procene i upravljaju rizikom za SPN/SFT povezanim sa računovođama i njihovim uslugama;

f) Pomognu državama, nadležnim vlastima i SRT u sprovođenju preporuka FATF kada su u pitanju računovođe, posebno Preporuka 22, 23 i 28;

g) Pomognu državama, SRT i privatnom sektoru da ispune zahteve koji se odnose na njih, posebno u skladu sa IO.3 i IO.4;

h) Podrže efikasno sprovođenje akcionih planova nacionalnih regulatornih tela koje sprovode države; i

i) Podrže efikasno sprovođenje i nadzor nad nacionalnim merama za sprečavanje pranja novca i sprečavanje finansiranja terorizma fokusiranjem na rizike kao i na mere preventive i ublažavanja.

Ciljna publika, status i sadržaj smernica

12. Ove smernice pripremljene su za sledeću publiku:

a) Stručnjake u računovodstvenoj profesiji;

b) Države i njihove nadležne organe, uključujući nadzorne organe za SPN/SFT računovođe, SRT, nadzorne organe za banke za SPN/SFT koji se oslanjaju na proveru poslovanja stranke koju obavljaju računovođe, i finansijsko-obaveštajne službe(FOS); i

c) Stručnjake u bankarskom sektoru, drugim sektorima finansijskih usluga i DNFPB koji se oslanjaju na proveru poslovanja stranke koju obavljaju računovođe.

13. Smernice se sastoje od četiri dela. Deo I čine uvod i ključni pojmovi. Deo II sadrži ključne elemente PR i treba ih čitati zajedno sa posebnim smernicama za računovođe i (Deo III) smernicama za nadzorne organe za računovođe o efikasnoj primeni PR (Deo IV).

Postoje četiri priloga:

a) Informacije o stvarnom vlasništvu u vezi sa kompanijom, trustom ili drugim pravnim aranžmanom kojem računovođa pruža usluge (Prilog 1);

b) Rečnik pojmova (Prilog 2);

c) Postupci u nadzoru za sprovođenje PR (Prilog 3); i

⁵ Pogledati definiciju pojma 'Samostalno regulatorno telo' u Rečniku pojmova FATF

d) Članovi Grupe za pripremu PR (Prilog 4).

14. Ove smernice prepoznaju činjenicu da se kod efikasne PR mora uzeti u obzir nacionalni kontekst, pravni i regulatorni pristup i relevantne smernice za sektor u svakoj zemlji, isto tako efikasna procena rizika mora odražavati prirodu, raznolikost, zrelost i profil rizika računovodstvene profesije jedne zemlje i profil rizika pojedinačnih računovođa koji posluju u sektoru. Smernice utvrđuju različite elemente koje bi zemlje i računovođe mogli uzeti u obzir prilikom osmišljavanja i primene delotvorne PR.

15. Ove smernice nisu obavezujuće i ne ukidaju nadležnost nacionalnih organa⁶, uključujući njihovu lokalnu procenu i kategorizaciju računovodstvene profesije na osnovu preovlađujuće situacije rizika za SPN/SFT i drugih kontekstualnih faktora. Oslanjaju se na iskustva različitih država i privatnog sektora u pokušaju da pomognu nadležnim organima i računovođama da efikasno sprovedu važeće preporuke FATF. Nacionalni organi mogu uzeti u obzir ove smernice tokom sastavljanja sopstvenih smernica za sektor. DNFPB bi takođe trebalo da se pozivaju na relevantne zakone i sektorske smernice za zemlju u kojoj radi računovođa.

Delokrug smernica i ključne karakteristike računovodstvene profesije

Delokrug i terminologija

16. Ove smernice su namenjene profesionalnim računovođama sa samostalnom praksom⁷ i imaju za cilj da im pomognu da poštuju preporuke FATF koje se na njih odnose. Termin profesionalni računovođa sa samostalnom praksom odnosi se na profesionalne računovođe, bez obzira na funkcionalnu klasifikaciju (na primer, revizija, porezi, savetovanje ili konsalting) u firmi ili individualne stručnjake koji pružaju profesionalne usluge. Priroda pruženih usluga (npr. zakonom propisana revizija u odnosu na druge profesionalne usluge kao što su finansijsko savetovanje, usluge preduzećima) će odrediti delokrug i dubinu provere poslovanja i procene rizika. Profesionalne računovođe takođe bi trebalo da razmotre svoje etičke obaveze utvrđene etičkim kodeksom koji je pripremila Međunarodna federacija računovođa (IFAC)⁸, gde je to relevantno.

17. Ove smernice se ne odnose na profesionalne računovođe u preduzećima, što uključuje profesionalne računovođe zaposlene ili angažovane na izvršnim ili neizvršnim funkcijama u oblastima poslovanja kao što su trgovina, industrija, usluge, javni sektor, obrazovanje, neprofitni sektor, regulatorna tela ili profesionalna tela. Ove računovođe bi trebalo da se pozivaju na svoj profesionalni etički kodeks ili druge alternativne izvore smernica, u smislu odgovarajućih mera koje treba preduzeti u vezi sa sumnjama u zakonitost aktivnosti njihovog poslodavca ili treće strane.

Ključne karakteristike

18. Računovođe pružaju niz usluga i aktivnosti koje se u velikoj meri razlikuju (npr. u načinu pružanja i dubini i trajanju odnosa uspostavljenih sa klijentima i obima njihovog poslovanja). Ove smernice su široko definisane kako bi zadovoljile sve različite nivoe i oblike nadzora ili monitoringa koji se mogu primeniti. Svaka država i njeni nacionalni organi treba da imaju za cilj da uspostave partnerstvo sa Određenim nefinansijskim sektorima i samostalnim profesijama (DNFPB), koje će biti od obostrane koristi u SPN/SFT.

⁶ Nacionalni organi bi, ipak, trebalo da uzmu u obzir smernice prilikom vršenja svojih nadzornih funkcija.

⁷ Izraz „računovođa“ se u ovim smernicama upotrebljava naizmenično sa „profesionalni računovođa u javnom sektoru“.

⁸ Priručnik za Međunarodni etički kodeks za profesionalne računovođe izdat 2018. godine

19. Uloge, a samim tim i rizici, različitih DNFPB i/ili profesionalnih činilaca, uključujući računovođe, se često razlikuju. Ipak, u nekim oblastima postoje unutrašnji odnosi između različitih DNFPB i/ili profesionalnih sektora i između DNFPB i finansijskih institucija. Na primer, preduzeća ili profesionalci iz drugih DNFPB i/ili profesionalnih sektora ili finansijskih institucija koje mogu da daju instrukcije računovođama. U nekim pravnim sistemima računovođe takođe mogu pružati usluge trustovima i kompanijama koje su obuhvaćene preporukama FATF. Za takve aktivnosti, računovođe bi trebalo da koriste Smernice FATF o pristupu zasnovanom na proceni rizika za pružaoce usluga trustovima i kompanijama (PUTK).

20. Profesionalne računovođe sa samostalnom praksom mogu pružiti širok spektar usluga raznovrsnom krugu klijenata. Usluge koje pružaju računovođe mogu se razlikovati od jednog pravnog sistema do drugog i ovde navedeni primeri možda nisu primenjivi u svakom pravnom sistemu. Usluge mogu da uključuju, ali nisu ograničene na, sledeće, mada ne nužno i na istog klijenta. Preporuke FATF odnose se na aktivnosti određene u R.22 (pogledati stav 31).

- a) Usluge revizije i uveravanja (uključujući rad računovođe koji podnosi izveštaj o inicijalnim javnim ponudama);
- b) Vođenje knjiga i priprema godišnjeg i periodičnog obračuna;
- c) Usklađenost sa poreskim propisima;
- d) Poresko savetovanje;
- e) Usluge trustovima i kompanijama;
- f) Interna revizija (kao profesionalna usluga) i savetovanje o internoj kontroli i upravljanju rizikom;
- g) Regulatorne usluge i usluge poštovanja propisa, uključujući eksterne regulatorne preglede i usluge sanacije;
- h) Usluge povezane sa likvidacijom/nelikvidnošću preduzeća/stečajnim upravicima/stečajem;
- i) Savetovanje o strukturiranju transakcija;
- j) Due diligence u pogledu spajanja i preuzimanja
- k) Savetovanje o sukcesiji;
- l) Savetovanje o investiranju i brizi o novcu klijenta; i
- m) Finansijska forenzika.

21. U mnogim zemljama računovođe su stručnjaci sa kojima se često susreću male kompanije i pojedinci prilikom traženja opštih poslovnih saveta i širokog spektra regulatornih saveta i saveta o poštovanju propisa. U skladu sa kodeksima profesionalnog ponašanja u određenom pravnom sistemu, kada usluge nisu u njihovoj sferi stručnosti ili u okvirima prihvatljivog nivoa rizika ili zoni komfora, računovođe bi trebalo da odbiju angažman. Međutim, oni mogu da ukažu na alternativnog profesionalnog savetnika (kao što je pravni stručnjak, beležnik ili pružalac usluga trustovima i kompanijama, ili drugi profesionalni računovođa).

Ranjivost računovodstvenih usluga

22. Neke funkcije koje obavljaju računovođe koje najviše interesuju potencijalnog vršioca pranja novca su:

- a) Finansijsko i poresko savetovanje – kriminalci se mogu predstavljati kao pojedinci koji traže finansijske ili poreske savete kako da imovinu stave van domašaja drugih kako bi izbegli buduće obaveze.

b) Formiranje kompanije i trusta - kriminalci mogu da pokušaju da stvore zabunu ili prikriju vezu između protivpravne imovinske koristi i počinioca formiranjem korporativnih mehanizama ili drugih složenih pravnih aranžmana (na primer, trust).

c) Kupovina ili prodaja imovine - kriminalci mogu koristiti imovinske transfere kako bi poslužili ili kao pokriće za transfere nelegalnih sredstava (faza raslojavanja) ili kao konačna investicija tih prihoda nakon što su prošli kroz proces pranja (faza integracije).

d) Vršenje finansijskih transakcija - kriminalci mogu da koriste računovođe za obavljanje ili olakšavanje različitih finansijskih operacija u njihovo ime (npr. gotovinske depozite ili podizanje sa računa, maloprodajne devizne operacije, izdavanje i novčavanje čekova, kupovina i prodaja akcija, slanje i primanje međunarodnih transfera sredstava, itd.).

e) Upoznavanje sa finansijskim institucijama - kriminalci mogu koristiti računovođe kao nekog ko ih predstavlja instituciji ili kao posrednika. Ovo se može dogoditi i u suprotnom smeru odnosno kriminalci mogu koristiti finansijske institucije da bi se upoznali sa računovođama.

23. Pored toga, održavanje nepotpune evidencije od strane klijenata koje je otkriveno tokom vršenja računovodstvenih/knjigovodstvenih usluga koje pružaju računovođe može biti područje visokog rizika. Takođe, priprema, pregled i revizija finansijskih izveštaja mogu biti podložni zloupotrebi od strane kriminalaca ukoliko nedostaje nadzor profesionalnog tela ili obavezna upotreba računovodstvenih standarda i standarda revizije.

24. Mnogi aspekti ovih smernica o primeni PR u SPN/SFT mogu se primeniti i u kontekstu predikatnih krivičnih dela, posebno za druga finansijska krivična dela kao što su poreska krivična dela. Mogućnost efikasne primene PR kod relevantnih predikatnih dela takođe će ojačati obaveze shodno SPN/SFT. Računovođe takođe mogu imati posebne obaveze u pogledu identifikacije rizika od predikatnih krivičnih dela kao što su poreska krivična dela, a nadzorni organi mogu imati ulogu u nadzoru i i gonjenju za ta krivična dela. Zbog toga, pored ovih smernica, računovođe i nadzorni organi treba da imaju u vidu i druge izvore smernica koji mogu biti relevantni u upravljanju rizicima od predikatnih krivičnih dela.

25. Usluge koje se odnose na osnivanje i upravljanje kompanijama i trustovima se smatraju područjem posebne ranjivosti.

Osnivanje preduzeća i trustova⁹

26. U nekim zemljama računovođe učestvuju u formiranju preduzeća. U drugim zemljama građani mogu sami da registruju preduzeće u registru preduzeća, ali ponekad traže savete računovođe barem u vezi sa inicijalnim korporativnim, poreskim i administrativnim pitanjima.

27. Kriminalci mogu tražiti priliku da zadrže kontrolu nad protivpravnom imovinskom koristi istovremeno otežavajući organima da otkriju poreklo i vlasništvo nad imovinom. Kompanije, a često i trustove i druge slične pravne aranžmane, kriminalci vide kao potencijalno korisna sredstva za postizanje ovog rezultata. Iako se fantomske kompanije¹⁰, koje nemaju poslovne aktivnosti ili imovinu, mogu koristiti za zakonite svrhe, poput instrumenta za transakciju sredstava, one se takođe mogu koristiti za prikrivanje stvarnog vlasništva ili poboljšanje percepcije legitimiteta. Kriminalci takođe mogu pokušati da zloupotrebe „neaktivne kompanije“¹¹, koje mogu formirati računovođe, tako što će tražiti pristup preduzećima koja već duže vreme „stoje na ledu“.

⁹ Ilustracije se mogu primeniti i na druga pravna lica i aranžmane.

¹⁰ Fantomska kompanija je registrovana kompanija koja nema nezavisne operacije, značajnu imovinu, tekuće poslovne aktivnosti ili zaposlene.

¹¹ Neaktivna kompanija je registrovana kompanija sa neaktivnim akcionarima, direktorima i sekretarom, koja je duže vreme neaktivna, čak i ako je već uspostavljen odnos sa klijentima.

Ovo je pokušaj da se stvori utisak da je kompanija ugledna i da radi u redovnim okolnostima jer postoji duži niz godina. Neaktivne kompanije takođe mogu dodatno da usložne korporativnu strukturu i dodatno prikriju osnovne informacije o stvarnom vlasništvu.

Upravljanje kompanijama i trustovima

28. U nekim slučajevima, kriminalci će tražiti računovođe koji su uključeni u upravljanje kompanijama i trustovima kako bi kompaniji ili trustu i datim aktivnostima obezbedili više ugleda i legitimiteta. U nekim zemljama profesionalna pravila onemogućavaju računovođe da vrše funkcije poverenika ili direktora preduzeća ili zahtevaju obelodanjivanje informacija o vršenju rukovodeće funkcije kako bi se osiguralo očuvanje nezavisnosti i transparentnosti. Time se utiče na to da li bilo koja sredstva koja se odnose na aktivnosti kompanije ili trasta mogu da idu preko računa stranke relevantnog računovođe.

Deklarativna funkcija direktora/akcionara

29. Pojedinci ponekad mogu angažovati računovođe ili druge osobe da se deklariraju kao vlasnici njihovih akcija ako postoje legitimna pitanja vezana za privatnost, sigurnost ili poslovne interese. Međutim, kriminalci mogu takođe koristiti tobožnje akcionare da prikriju svoje vlasništvo nad imovinom. U nekim zemljama računovođama nije dozvoljeno da u vlasništvu drže akcije subjekata kojim pružaju usluge savetovanja, dok u drugim zemljama računovođe vrše funkciju nominalnog vlasnika. Računovođe bi trebalo da identifikuju stvarne vlasnike prilikom uspostavljanja poslovnih odnosa u ovakvim situacijama. Ovo je važno kako bi se sprečilo protivpravno korišćenje pravnih lica i aranžmana, sticanjem dovoljnog saznanja o klijentu da bi se sprovedla pravilna procena i ublažavanje potencijalnih rizika vezanih za SPN/SFT u poslovnim odnosima. Ako se od računovođa traži da budu nominalni vlasnici, oni bi trebalo da razumeju razlog za ovakav zahtev i da budu sigurni da mogu da provere identitet stvarnog vlasnika akcija i legitimitet svrhe.

Računovodstvene usluge za lažne račune i utaju poreza, zloupotreba računa klijenta i usluga povezanih sa nelikvidnošću

30. Kriminalci mogu zloupotrebiti usluge koje pružaju računovođe da stvore osećaj legitimnosti lažnih računa kako bi prikrili izvor sredstava. Na primer, računovođe mogu da pregledaju i potpišu takve račune za preduzeća koja vrše krivična dela, i na taj način pomažu pranje novca. Računovođe takođe mogu da obavljaju finansijske transakcije velike vrednosti omogućavajući kriminalcima da zloupotrebe račune klijenta računovođe. Usluge povezane sa nelikvidnošću, koje mogu obavljati određeni stručnjaci za računovodstvo, takođe mogu biti predmet rizika zloupotrebe od strane kriminalaca koji će prikriti revizorski trag novca koji je opran preko kompanije, a prihodi od krivičnog dela preneti. Računovodstvene usluge mogu se takođe koristiti za pomaganje u utaji poreza i utaji PDV.

Preporuke FATF koje se odnose na računovođe

31. Osnovna namera preporuka FATF koje se odnose na računovodstvenu profesiju u skladu je sa njihovim etičkim obavezama kao profesionalaca, i tiče se izbegavanja saradnje sa kriminalcima ili olakšavanja kriminalnih aktivnosti. Zahtevi R.22 u pogledu provere poslovanja stranke, vođenja evidencije, PIO, novih tehnologija i oslanjanja na treće strane iz člana 10, 11, 12, 15 i 17 odnose se na računovođe u određenim okolnostima. Konkretno, zahtevi R.22 se primenjuju na računovođe kada se pripremaju ili obavljaju transakcije za svoje klijente u vezi sa sledećim aktivnostima:

- a) Kupovina i prodaja nekretnina;
- b) Upravljanje novcem klijenta, hartijama od vrednosti ili drugom imovinom;
- c) Upravljanje bankovnim, štednim ili računima hartija od vrednosti;

d) Organizovanje doprinosa za stvaranje, rad ili upravljanje kompanijama; i

e) Stvaranje, rad ili upravljanje pravnim licima ili aranžmanima i kupovina i prodaja poslovnih subjekata.

32. R.23 zahteva da se odredbe R.18, 19, 20 i 21 koje se odnose na unutrašnje kontrole za SPN/SFT, mere koje treba preduzeti u odnosu na zemlje koje se nisu uskladile ili su se nedovoljno uskladile sa preporukama FATF, izveštavanje o sumnjivim aktivnostima i s tim povezane zabrane o dojavljivanju i poverljivosti primenjuju se na računovođe kada se u ime ili za klijenta uključe u finansijsku transakciju u vezi sa aktivnostima opisanim u prethodnom delu u R.22. Deo III daje dalje smernice o primeni obaveza R.22 i R.23 na računovođe.

33. Države bi trebalo da uspostave najprikladniji režim, prilagođen suočavanju sa relevantnim rizicima upravljanja SPN/SFT, koji uzima u obzir aktivnosti i važeći kodeks ponašanja za računovođe.

Deo II- Pristup zasnovan na proceni rizika u SPN/SFT

Šta je to pristup zasnovan na proceni rizika?

34. Pristup zasnovan na proceni rizika za SPN/SFT znači da države, nadležni organi, DNFPB, uključujući računovođe¹² treba da otkriju, procene i razumeju rizike SPN/SFT kojima su izloženi i preduzmu potrebne mere SPN/SFT za efikasno i delotvorno ublažavanje i upravljanje rizicima.

35. Za računovođe, otkrivanje i održavanje razumevanja rizika PN/FT sa kojim se suočava sektor, kao i onih specifičnih za njihove usluge, baze klijenata, pravni sistem u kojima rade i efikasnosti stvarnih i potencijalnih kontrola rizika koje postoje ili mogu da se uspostave, zahtevaće ulaganje resursa i obuke. Za nadzorne organe će ovo takođe zahtevati održavanje razumevanja rizika PN/FT specifičnih za njihovu oblast nadzora, kao i stepena do koga se može razumno očekivati da mere SPN/SFT ublaže takve rizike.

36. Pristup zasnovan na proceni rizika nije pristup „nulte neuspešnosti“; mogu se dogoditi slučajevi u kojima je računovodstvena praksa preduzela razumne i srazmerne mere za SPN/SFT kako bi otkrila i ublažila rizike, ali se još uvek koristi u svrhe PN ili FT u izolovanim slučajevima. Iako postoje ograničenja u vezi sa PR, pranje novca/finsansiranje terorizma je stvaran i ozbiljan problem sa kojim se računovođe moraju suočiti kako ga ne bi, nenamerno ili na neki drugi način, ohrabрили ili podstakli.

37. Ključni elementi PR mogu se sumirati na sledeći način:

Otkrivanje i procena rizika	• otkrivanje rizika od PN/FT sa kojima se suočava firma, s obzirom na klijente, usluge, zemlje poslovanja, takođe uzimajući u obzir javno dostupne informacije o rizicima i tipologijama PN/FT
Upravljanje i ublažavanje rizika	• identifikovanje i primena mera za efikasno i delotvorno ublažavanje i upravljanje rizikom od PN/FT
Kontinuirano praćenje	• definisanje politika, procedura i informacionih sistema za praćenje promena rizika od PN/FT
Dokumentacija	• dokumentovanje procena rizika, strategija, politika i procedura za praćenje, upravljanje i ublažavanje rizika od PN/FT

Obrazloženje novog pristupa

38. FATF je 2012. godine ažurirao svoje preporuke kako bi održao korak sa razvojem rizika i ojačao globalne zaštitne mere. Njihova svrha je i dalje zaštita integriteta finansijskog sistema država uz pomoć ažurnih alata neophodnih u sprovođenju akcija protiv finansijskog kriminala.

¹² Uključujući i pravna i fizička lica, pogledati definiciju Određenih nefinansijskih sektora i samostalnih profesija u Rečniku pojmova FATF

39. Pristup zasnovan na proceni rizika je naročito važan u SPN/SFT, posebno zbog preventivnih mera i nadzora. Iako je Preporukama iz 2003. predviđena PR u nekim oblastima, uvođenjem Preporuka iz 2012. PR postaje ključan temelj okvira svake države za SPN/SFT.¹³
40. Pristup zasnovan na proceni rizika dozvoljava državama da u okviru zahteva FATF usvoje prilagođeniji skup mera radi efikasnijeg i delotvornijeg usmeravanja svojih resursa i primene preventivnih mera proporcionalnih prirodi rizika.
41. Primena PR je stoga neophodna za efikasnu primenu standarda FATF od strane država i računovođa¹⁴.

Primena pristupa zasnovanog na proceni rizika

42. Standardi FATF ne određuju nijedan sektor kao rizičniji. Standardi identifikuju sektore koji mogu biti ranjivi u smislu SPN/SFT. Ukupan rizik treba da se utvrdi procenom sektora na nacionalnom nivou. Različiti entiteti unutar sektora predstavljaju veći ili manji rizik u zavisnosti od različitih faktora, uključujući usluge, proizvode, klijente, geografiju i jačinu programa usaglašavanja predmetnog entiteta.

43. R.1 određuje opseg primene PR na sledeći način:

a) Ko bi trebalo da bude podvrgnut režimu SPN/SFT u nekoj državi? Pored sektora i aktivnosti koje su već obuhvaćene delokrugom preporuka FATF¹⁵, države bi trebalo da prošire svoj režim na dodatne institucije, sektore ili aktivnosti ako predstavljaju veći rizik u smislu SPN/SFT. Države bi takođe mogle da razmotre izuzeće određenih institucija, sektora ili aktivnosti iz nekih obaveza tamo gde su ispunjeni određeni uslovi, ako postoji dokazan nizak rizik u smislu SPN/SFT i u strogo ograničenim i opravdanim okolnostima.¹⁶

Kako bi trebalo da se nadgledaju ili prate oni koji podležu režimu SPN/SFT u smislu poštovanja ovog režima?

b) Nadzorni organi treba da obezbede da računovođe sprovode svoje obaveze iz R.1. Nadzorni organi za SPN/SFT trebalo bi da razmotre procenu i mere ublažavanja rizika samog računovođe i da omoguće određen stepen diskrecije u odlučivanju koji je dozvoljen nacionalnim PR.

Kako bi trebalo od onih koji podležu režimu SPN/SFT tražiti da se pridržavaju pravila režima?

c) Opšti princip PR je da se poboljšane mere za upravljanje i ublažavanje rizika sprovode tamo gde postoje veći rizici. Opseg, stepen, učestalost ili intenzitet sprovedenih preventivnih mera i kontrola trebalo bi da budu jači u scenarijima većeg rizika. Računovođe su obavezne da primene sve mere provere poslovanja stranke iz (a) do (d) datih u nastavku¹⁷: (a) identifikacija i provera identiteta

¹³ 13. R.1.

¹⁴ Delotvornost mera za sprečavanje i ublažavanje zasnovanih na proceni rizika biće ocenjena kao deo uzajamne procene nacionalnog režima za SPN/SFT. Procena efikasnosti će odmeriti u kojoj meri jedna država postigne definisan skup ishoda koji su od centralne važnosti za robusni sistem SPN/SFT i analizirati u kojoj meri pravni i institucionalni okvir zemlje daje očekivane rezultate. Procenitelji moraju da uzmu u obzir rizike i fleksibilnost koju dopušta PR prilikom utvrđivanja da li postoje nedostaci u merama određene države za SPN/SFT i njihov značaj (FATF, 2013f).

¹⁵ Pogledati definicije „Određenih nefinansijskih sektora i samostalnih profesija“ i „Finansijskih institucija“ u Rečniku pojmova FATF

¹⁶ Vidi INR.1.

¹⁷ Pogledati R.10

klijenta; (b) identifikacija i preduzimanje razumnih mera za proveru identiteta stvarnog vlasnika; (c) razumevanje svrhe i prirode poslovnog odnosa; i (d) kontinuirano nadgledanje odnosa. Međutim, gde se rizik od PN/FT proceni kao niži, stepen, učestalost i/ili intenzitet sprovedenih kontrola biće relativno slabiji. Tamo gde se proceni da je rizik na normalnom nivou, treba primeniti standardne kontrole SPN/SFT.

d) Razmatranje angažmana u odnosima sa klijentima: Računovođe nisu u obavezi da u potpunosti izbegavaju rizik. Čak i ako se usluge koje pružaju svojim klijentima smatraju ranjivim na rizike u smislu SPN/SFT na osnovu procene rizika, to ne znači da sve računovođe i svi njihovi klijenti ili usluge predstavljaju veći rizik kada uzimaju u obzir uspostavljene mere ublažavanja rizika.

e) Značaj računovodstvenih usluga za celokupnu ekonomiju: Računovođe često igraju značajnu ulogu u pravnom i ekonomskom životu zemlje. Uloga računovođa u pružanju objektivnog uveravanja u pogledu finansijskog stanja i aktivnosti preduzeća je od vitalne važnosti. Rizici povezani sa bilo kojom vrstom grupa klijenata nisu statični i očekuje se da će se unutar grupe klijenata, na osnovu različitih faktora, pojedinačni klijenti svrstavati u različite kategorije rizika, kao što su nizak, srednji, srednje visok ili visok rizik (detaljan opis pogledajte u delu III u nastavku). Mere za ublažavanje rizika treba primeniti u skladu sa tim.

Izazovi

44. Primena PR može da stvori brojne izazove za računovođe kod identifikovanja neophodnih mera koje je potrebno da preduzmu. Za PR su potrebni resursi i stručnost, kako na državnom tako i na nivou sektora, za prikupljanje i tumačenje informacija o rizicima, za razvoj politika i procedura i za obuku zaposlenih. PR se takođe oslanja na pojedince koji sprovode zdrave i adekvatne procene prilikom osmišljavanja i primene takvih politika i postupaka. To će takođe dovesti do različitosti u praksi, iako to može za rezultat imati inovativna rešenja za rešavanje problema u oblastima sa većim rizikom. Sa druge strane, računovođe mogu biti nesigurne u smislu postupanja u skladu sa propisima i računovodstvena profesija može da se suoči sa poteškoćama u smislu primene adekvatnog pristupa PR.

45. Računovođe moraju dobro da razumeju rizike i treba da budu sposobni da donose ispravne zaključke. To zahteva da profesija i pojedinci unutar nje izgrade stručnost kroz praksu i obuku. Ako računovođe pokušaju da usvoje PR bez dovoljno stručnog znanja, ili razumevanja i poznavanja rizika sa kojima se sektor suočava, onda mogu da donose pogrešne procene. Računovođe mogu preceniti rizik, koji može dovesti do prekomerne upotrebe resursa, ili mogu potceniti rizik, i tako stvoriti ranjivosti.

46. Računovođe mogu utvrditi da je određenom broju zaposlenih neprijatno da sprovode procene zasnovane na riziku. To može dovesti do preterano opreznih odluka ili do nesrazmernog utroška vremena na dokumentovanje obrazloženja odluke. Takođe može dovesti do pristupa proceni rizika koji podrazumeva verifikaciju svega.

47. Razvoj zdrave procene podrazumeva postojanje dobrih informacija i razmenu informacija između nadležnih organa i SRT. Postojanje smernica, obuke, sektorskih studija i drugih dostupnih informacija i materijala takođe će pomoći računovođama da razviju metode za analizu informacija u cilju dobijanja kriterijuma zasnovanih na riziku. Računovođe moraju da imaju mogućnost da lako pristupe tim informacijama i uputstvima kako bi imali najbolja moguća saznanja na kojima će temeljiti svoje procene.

48. Računovođe svojim klijentima pružaju različite usluge i proizvode koji nisu u potpunosti finansijske prirode. Preporuke FATF odnose se podjednako na računovođe kada su angažovani na određenoj aktivnosti (vidi stav 31), uključujući obaveze u vezi sa proverom poslovanja stranke, izveštavanjem o sumnjivim transakcijama i povezanim zabranama dojavljivanja, vođenja evidencije, identifikacije i upravljanja rizikom u vezi sa politički eksponiranim licima ili novim tehnologijama i oslanjanje na treće finansijske institucije i DNFPB.

Okvir za tekst 1. Posebni izazovi PR za računovođe

Kultura usklađenosti i adekvatni resursi. Primena PR zahteva da računovođe dobro razumeju rizike i da budu u stanju da dobro procenjuju. Iznad svega, rukovodioci treba da prepoznaju važnost kulture usklađivanja u celoj organizaciji i obezbede dovoljno resursa za usklađivanje, u skladu sa veličinom, obimom i aktivnostima organizacije. To zahteva izgradnju stručnog znanja, uključujući, na primer, obuku, zapošljavanje, stručno savetovanje i „učenje na poslu“. Takođe zahteva izdvajanje neophodnih resursa za prikupljanje i tumačenje informacija o rizicima, kako na državnom tako i na institucionalnom nivou, i za razvoj procedura i sistema, uključujući obezbeđivanje efikasnog odlučivanja. Razmena informacija između relevantnih nadležnih organa, nadzornih organa i SRT biće korisna za sam proces. Takođe je dragoceno i davanje smernica za dobru praksu od strane nadležnih organa, nadzornih organa i SRT.

Značajne varijacije kod usluga i klijenata. Računovođe se mogu značajno razlikovati po širini i prirodi usluga i po klijentima, kao i po veličini, fokusu i sofisticiranosti firme i njenih zaposlenih. Sprovođenje PR podrazumeva da stručnjaci za računovodstvo (i sa njima povezana revizija) treba da sprovedu razumne procene za svoje posebne usluge i aktivnosti. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da priznaju da u režimu zasnovanom na riziku neće sve računovođe usvojiti identične kontrole za SPN/SFT. Odgovarajuće mere ublažavanja takođe će zavistiti od prirode uloge i uključenosti profesionalaca. Okolnosti se mogu značajno razlikovati između profesionalaca koji direktno predstavljaju klijente i onih koji su angažovani za specifične svrhe. Kada ove usluge uključuju poreske zakone i propise, računovodstveni profesionalci takođe imaju dodatna razmatranja koja se odnose na sredstva dopuštena u određenoj državi ili pravnom sistemu za strukturiranje transakcija i subjekata ili radnji kako bi se zakonito izbeglo oporezivanje.

Transparentnost stvarnog vlasništva nad pravnim licima i aranžmanima¹⁸.

Računovođe mogu biti uključene u formiranje, upravljanje ili administraciju pravnih lica i aranžmana, mada u mnogim državama svako pravno ili fizičko lice može biti u mogućnosti da sprovede ove aktivnosti. Tamo gde stručnjaci igraju ovu ulogu „čuvara na vratima“, mogu se suočiti sa izazovom u pribavljanju i čuvanju aktuelnih i tačnih informacija o stvarnom vlasništvu u zavisnosti od prirode i aktivnosti njihove klijentele. Mogu se javiti i drugi izazovi prilikom otpočinjanja rada sa novim klijentima sa minimalnom ekonomskom aktivnošću povezanom sa pravnim licem i/ili njegovim vlasnicima ili stvarnim vlasnicima - poput novoosnovanih firmi. Konačno, bez obzira da li je izvor javni registar ili klijentela, uvek postoji potencijalni rizik vezan za tačnost informacija, posebno tamo gde su osnovne informacije bile samo-prijavljene (računovođe bi u tom pogledu trebalo da se vode Smernicama za PR za PUTK). Bez obzira na te rizike, od početka računovođa treba da traži neposredne odgovore od klijenta kod utvrđivanja stvarnog vlasništva (pošto je prethodno utvrdio da ne postoji nijedan od relevantnih izuzetaka u smislu utvrđivanja stvarnog vlasništva, npr. klijent je kompanija listirana na berzi). Informacije koje klijent pruži tada treba na odgovarajući način potvrditi pozivajući se na javne registre i druge, treće izvore, ako je to moguće. Ovo može zahtevati dodatna pitanja i razjašnjenja koja će se tražiti neposrednom klijentu. Cilj je da računovođa bude u razumnoj meri zadovoljan identitetom stvarnog vlasnika. Za više praktičnih smernica o stvarnom vlasništvu, pogledajte smernice u uokvirenom tekstu 2.

Rizik od kriminala. Zbog svoje ključne uloge u ostvarivanju zakonom propisanog uvida u finansijsko zdravlje i poslovanje kompanije, računovođe bi trebalo da budu posebno oprezne na rizike u smislu SPN/SFT koje predstavljaju usluge koje pružaju kako bi izbegli mogućnost da nevoljno počine ili postanu saučesnici u izvršenju krivičnog dela PN/FT. Računovodstvene (i povezane revizorske) firme moraju se zaštititi od zloupotrebe od strane kriminalaca i terorista.

¹⁸ Takođe, pogledati i Izveštaj zajedničke grupe FATF i Egmont o prikrivanju stvarnog vlasništva objavljen u julu 2018.

Podela odgovornosti u okviru pristupa zasnovanog na proceni rizika

49. Efikasan režim zasnovan na proceni rizika nadograđuje i odražava pravni i regulatorni pristup zemlje, prirodu, raznolikost i zrelost njenog finansijskog sektora i njegovog profila rizika. Računovođe bi trebalo da identifikuju i procene vlastiti rizik u smislu PN/FT uzimajući u obzir nacionalnu procenu rizika u skladu sa R.1, kao i nacionalni pravni i regulatorni okvir, uključujući sve oblasti propisanih značajnih mera rizika i ublažavanja. Računovođe su dužne da preduzmu odgovarajuće korake za utvrđivanje i procenu rizika od PN/FT i imaju politike, kontrole i postupke koji im omogućavaju da efikasno upravljaju i ublažavaju rizike koji su utvrđeni.¹⁹ Tamo gde su rizici od PN/FT veći, računovođe uvek treba da primenjuju poboljšanu proveru poslovanja stranke, iako nacionalni zakon ili propisi možda ne propisuju kako se ti veći rizici ublažavaju (npr. menjanje stepena pojačanog kontinuiranog monitoringa).

50. Strategije koje su usvojile računovođe za ublažavanje rizika od PN/FT moraju uzeti u obzir važeći nacionalni pravni, regulatorni i nadzorni okvir. Kada odlučuju u kojoj meri računovođe mogu da odlučuju kako ublažiti rizik, države treba da razmotre sposobnost sektora da efikasno identifikuje i upravlja rizikom od PN/FT, kao i stručnost i resurse svojih nadzornih organa da adekvatno nadgledaju kako računovođe upravljaju rizikom od PN/FT, i preduzmu mere za prevazilaženje eventualnih nedostataka. Države takođe mogu razmotriti dokaze nadležnih organa o nivou usklađenosti u sektoru i pristupu ovog sektora u suočavanju sa rizikom od PN/FT. Države u kojima se sektor usluga još razvija ili čiji se pravni, regulatorni i nadzorni okviri još razvijaju, mogu da utvrde da računovođe nisu u potpunosti osposobljene za efikasno prepoznavanje i upravljanje rizikom od PN/FT. U takvim slučajevima, striktnija primena zahteva za SPN/SFT može biti primerenija sve dok se ne ojača razumevanje i iskustvo u datom sektoru.²⁰

51. Računovođe ne bi trebalo da budu izuzete iz nadzora u smislu SPN/SFT, čak i tamo gde je kontrola usklađenosti adekvatna. Međutim, PR omogućava nadležnim organima da usmere svoje resurse za nadzor ka subjektima visokog rizika.

Prepoznavanje rizika od PN/FT

52. Pristup tačnim, pravovremenim i objektivnim informacijama o rizicima od PN/FT je preduslov za efikasan PR. INR.1.3 zahteva od država da imaju mehanizme za pružanje odgovarajućih informacija o rezultatima procene rizika svim relevantnim nadležnim organima, SRT, finansijskim institucijama i računovođama. Ako informacije nisu lako dostupne, na primer kada nadležni organi imaju neadekvatne podatke za procenu rizika, nisu u mogućnosti da razmenjuju važne informacije o rizicima i pretnjama od PN/FT ili kada je pristup informacijama ograničen cenzurom, računovođama će biti teško da ispravno identifikuju rizike od PN/FT.

53. R.34 zahteva od nadležnih organa, nadzornih organa i SRT da utvrde smernice i obezbede povratne informacije finansijskim institucijama i DNFPB. Smernice i povratne informacije pomažu institucijama i preduzećima da identifikuju rizike od PN/FT i da na odgovarajući način prilagode svoje programe za smanjenje rizika.

¹⁹ R.1 i IN.1.

²⁰ Ovo bi moglo da bude zasnovano na kombinaciji elemenata opisanih u Delu II, kao i na objektivnim kriterijumima kao što su izveštaji o uzajamnoj evaluaciji, naknadni izveštaji ili FSAP.

Procena rizika od PN/FT

54. Procena rizika od PN/FT zahteva da države, nadležni organi, uključujući nadzorne organe, SRT i računovođe, utvrde kako će identifikovane pretnje u smislu PN/FT uticati na njih. Trebalo bi da analiziraju dobijene informacije da bi razumeli verovatnoću pojave ovih rizika i uticaj koji bi oni imali na pojedine računovođe, ceo sektor i nacionalnu ekonomiju. Kao početni korak, rizici od PN/FT često se klasifikuju kao niski, srednje niski, srednji, srednje visoki i visoki. Procenjivanje rizika od PN/FT stoga nadilazi puko prikupljanje kvantitativnih i kvalitativnih informacija bez odgovarajuće analize; ove informacije predstavljaju osnovu za efikasno ublažavanje rizika od PN/FT i trebalo bi ih ažurirati kako bi ostale relevantne.²¹

55. Nadležne vlasti, uključujući nadzorne organe i SRT, treba da angažuju kvalifikovan i pouzdan kadar, kroz odgovarajuće testiranje tamo gde je to prikladno. Zaposleni bi trebalo da budu tehnički opremljeni srazmerno složenosti svojih odgovornosti. Računovodstvene firme/računovođe od kojih se zahteva da rutinski sprovedu veliku količinu upita prilikom prijema klijenata, npr. zbog veličine i geografskog obeležja firme, takođe mogu razmotriti angažovanje kvalifikovanog i pouzdanog kadra koje se na odgovarajući način upošljava i proverava. Date računovodstvene firme će verovatno razmotriti i korišćenje različitih tehnoloških opcija (uključujući veštačku inteligenciju) i softverskih programa koji su sada dostupni kako bi pomogli računovođama u tom pogledu.

56. Računovodstvene firme treba da razviju interne politike, procedure i kontrole, uključujući odgovarajuće programe upravljanja poštovanjem propisa, i adekvatne procedure provere kako bi se osigurali visoki standardi prilikom zapošljavanja novih kadrova. Računovodstvene firme treba da razviju i trajni program obuke zaposlenih. Treba ih obučiti srazmerno složenosti njihovih odgovornosti.

Ublažavanje i upravljanje rizikom od PN/FT

57. Preporuke FATF zahtevaju da, prilikom primene PR, računovođe, države, nadležni organi i Nadzorni organi odluče o najprikladnijem i najefikasnijem načinu ublažavanja i upravljanja rizicima od PN/FT koje su identifikovali. Trebalo bi da uvedu poboljšane mere za upravljanje i ublažavanje situacija kada je rizik od PN/FT veći. U situacijama sa nižim rizikom mogu se primeniti manje stroge mere:²²

a) Države mogu da odluče da ne primenjuju neke od preporuka FATF kojima se od računovođa zahteva da preduzimaju određene radnje, pod uslovom da (i) postoji dokazan nizak rizik od pranja novca i finansiranja terorizma, a ovo se događa u strogo ograničenim i opravdanim okolnostima i odnosi se na određenu vrstu računovođe ili (ii) finansijsku aktivnost povremeno ili vrlo ograničeno obavlja fizičko ili pravno lice, tako da postoji nizak rizik od PN/FT, shodno izuzecima iz INR 1.6.

b) Države i računovođe koje žele da primene pojednostavljene mere treba da sprovedu procenu u cilju utvrđivanja nižeg rizika vezanog za kategoriju svojih klijenata ili usluga, treba da utvrde prag za niži nivo povezanih rizika i definišu stepen i intenzitet potrebnih mera SPN/SFT, pod uslovom da su ispunjeni posebni uslovi koji su potrebni za jedno od izuzeća iz INR 1.6. Specifične preporuke detaljnije navode kako se ovaj opšti princip primenjuje na posebne zahteve.²³

²¹ FATF (2013a), stav 10. Više detalja možete pronaći u Delu I D koji se odnose na identifikovanje i procenu rizika PN/FT.

²² U skladu sa nacionalnim pravnim okvirom koji predviđa pojednostavljenu proveru poslovanja.

²³ Na primer, R.22 o Proveri poslovanja stranke.

Razvoj zajedničkog viđenja PR

58. Delotvornost PR zavisi od zajedničkog viđenja nadležnih organa i računovođa šta PR podrazumeva, kako treba da se primenjuje i kako se treba baviti rizicima od PN/FT. Pored zakonskog i regulatornog okvira koji utvrđuje stepen diskrecije, računovođe bi trebalo da se bave i rizikom koji oni identifikuju. Nadležni organi vlasti treba da daju smernice računovođama kako da ispunjavaju usvoje zakonske i regulatorne obaveze u oblasti SPN/SFT uz osetljivost prema rizicima. Podrška stalnoj i efikasnoj komunikaciji između nadležnih organa i sektora je od suštinskog značaja.

59. Nadležni organi treba da priznaju da neće sve računovođe usvojiti identične kontrole u smislu SPN/SFT u režimu zasnovanom na proceni rizika. Sa druge strane, računovođe bi trebalo da shvate da ih fleksibilan PR ne oslobađa obaveze sprovođenja delotvornih kontrola u smislu SPN/SFT sa PR.

Deo III: Smernice za računovođe o primeni pristupa zasnovanog na proceni rizika

60. Uzimajući u obzir svoju bazu klijenata računovođe treba da preduzmu odgovarajuće korake da utvrde i procene rizik za celo preduzeće koji bi mogao da se koristi i za PN/FT. To se obično izvodi kao deo celokupnog procesa prijema klijenta i posla. Trebalo bi da dokumentuju sprovedene procene, ažuriraju ih i da imaju odgovarajuće mehanizme za pružanje informacija o proceni rizika nadležnim i nadzornim organima.²⁴ Priroda i opseg svake procene rizika od PN/FT treba da budu u skladu sa vrstom posla, prirodom klijenata i veličinom poslovanja.

61. Rizici od PN/FT se mogu organizovati u tri kategorije: (a) zemlja/geografski rizik, (b) rizik klijenta i (c) rizik transakcije/usluge i povezanog distribucionog kanala²⁵. Rizici i upozorenja navedeni u svakoj kategoriji nisu konačni i jedini, ali pružaju polaznu osnovu računovođama da ih koriste prilikom dizajniranja svog PR.

62. Prilikom procene rizika, računovođe treba da razmotre sve relevantne faktore rizika pre nego što odrede nivo ukupnog rizika i odgovarajući nivo ublažavanja koji treba primeniti. Takva procena rizika može se u dobroj meri oslanjati na nalaze nacionalne procene rizika, nadnacionalnim procenama rizika, sektorskim izveštajima nadležnih organa o rizicima od PN/FT koji su svojstveni računovodstvenim uslugama/sektoru, izveštajima o rizicima u drugim pravnim sistemima gde je sedište računovođe i sve druge informacije koje mogu biti relevantne za procenu nivoa rizika, posebno u njihovoj praksi. Na primer, članci u štampi i druge svima dostupne javne informacije koje ističu pitanja koja su se mogla javiti u datim pravnim sistemima. Računovođe mogu koristiti i smernice FATF o indikatorima i faktorima rizika. Tokom poslovnog odnosa sa klijentom važni su i postupci za kontinuirano nadgledanje i pregled profila klijenta. Nadležni organi vlasti treba da razmotre koji je najbolji način da upozore računovođe na nalaze nacionalnih procena rizika, nadnacionalne procene rizika i bilo koje druge informacije koje mogu biti relevantne za procenu nivoa rizika posebno za računovodstvenu praksu u određenoj državi.

63. Zbog prirode usluga koje računovođa pruža, automatizovani sistemi za praćenje transakcija koje koriste finansijske institucije neće biti prikladni za većinu računovođa. Možda će postojati mogućnost za korišćenje veštačke inteligencije i analitičkih alata u kontekstu revizije kako bi se uočile neobične transakcije. Poznavanje klijenta i njegovog poslovanju razvijaće se tokom celog dugoročnog i interaktivnog profesionalnog odnosa (u nekim slučajevima takvi odnosi mogu da postoje i za kratkoročne klijente, npr. za transakcije imovine). Međutim, iako se od pojedinačnih računovođa ne očekuje da istražuju poslove svog klijenta, tokom poslovnih odnosa oni mogu biti u poziciji da identifikuju i otkriju promene u vrsti posla ili prirodi aktivnosti klijenta. Računovođe će takođe morati da uzmu u obzir prirodu rizika koje predstavljaju kratkoročni odnosi sa klijentima koji mogu biti svojstveni, ali ne nužno i niskog rizika (npr. jednokratni poslovni odnos sa klijentom). Računovođe takođe treba da budu svesni predmeta stručnih usluga (angažmana) koje traži trenutni ili potencijalni klijent i sa njima povezanim rizicima.

64. Identifikacija rizika od PN/FT povezanih sa određenim klijentima ili kategorijama klijenata i određenim vrstama poslova omogućiće računovođama da utvrde i primene razumne i srazmerne mere i kontrole za ublažavanje takvih rizika. Rizici i odgovarajuće mere zavisice od prirode uloge i angažovanja računovođe. Okolnosti se mogu značajno razlikovati kod stručnjaka koji predstavljaju klijente na jednoj transakciji i onih koji su angažovani na dugoročnom savetodavnom odnosu.

²⁴ Stav 8 INR.1

²⁵ Uključujući proizvode, transakcije ili distribucione kanale.

65. Obim i stepen stalnog praćenja i sagledavanja zavisice od prirode i učestalosti odnosa, zajedno sa sveobuhvatnom procenom rizika klijenta/transakcije. Računovođa će takođe morati da prilagodi procenu rizika za određenog klijenta na osnovu informacija dobijenih od relevantnog nadležnog organa, SRT ili drugih verodostojnih izvora (uključujući računovođu koji je klijenta uputio na određenog računovođu).

66. Računovođe mogu da procene rizike od PN/FT primenom različitih kategorija. Time se obezbeđuje strategija za upravljanje potencijalnim rizicima tako što omogućava računovođama da, gde je to potrebno, svakog klijenta podvrgnu razumnoj i srazmernoj proceni rizika.

67. Značaj dat ovim kategorijama rizika (pojedinačno ili u kombinaciji) u proceni ukupnog rizika od potencijalnog PN/FT može varirati s obzirom na veličinu, sofisticiranost, prirodu i obim usluga koje pruža računovođa i/ili firma. Ove kriterijume, međutim, treba posmatrati holistički, a ne izolovano. Računovođe će, na osnovu svojih pojedinačnih praksi i razumnih procena, morati nezavisno da procene značaj koji će se dodeliti svakom faktoru rizika.

68. Iako ne postoji opšte prihvaćeni skup kategorija rizika, primeri navedeni u ovim smernicama su najčešće identifikovane kategorije rizika. Ne postoji jedinstvena metodologija za primenu ovih kategorija rizika, a određene kategorije rizika definisane su da čine predloženi okvir za pristup proceni i upravljanju potencijalnim rizicima od PN/FT. Za manje firme i samostalne stručnjake preporučljivo je da razmotre usluge koje oni nude (npr. pružanje usluga upravljanja kompanijom može predstavljati veći rizik od ostalih usluga).

69. Kriminalci koriste čitav niz tehnika i mehanizama kako bi prikrili stvarno vlasništvo nad imovinom i transakcijama. Mnoge zajedničke mehanizme/tehnike je FATF predstavio u prethodnim studijama, uključujući Smernice FATF o transparentnosti i stvarnom vlasništvu za 2014. godinu i Zajednički izveštaj Grupe FATF i Egmont za 2018. godinu o prikrivanju stvarnog vlasništva. Računovođe mogu da koriste ove studije da saznaju više detalja o upotrebi tehnika prikrivanja i relevantnim studijama slučaja.

70. Praktično polazište za računovodstvene firme (posebno manje firme) i računovođe (posebno samostalne stručnjake) bilo bi da primene sledeći pristup. Mnogi od ovih elemenata su ključni za ispunjavanje drugih obaveza prema klijentima, kao što su dužnosti poverioca, i kao deo njihovih opštih regulatornih obaveza:

a) Prihvatanje klijenta i poznavanje politika vašeg klijenta: utvrdite identitet klijenta (i njegove stvarne vlasnike gde je to potrebno) i stvarne „korisnike“ transakcije. Upoznajte se sa izvorom sredstava i izvorom bogatstva²⁶ klijenta, gde je to potrebno, njegovim vlasnicima i svrhom transakcije.

b) Politike prihvatanja angažmana: Razumeti prirodu posla. Računovođe bi trebalo da poznaju tačnu prirodu usluge koju pružaju i da razumeju kako njihove aktivnosti mogu olakšati kretanje ili prikrivanje prihoda stečenih krivičnim delom. Ako računovođa nema potrebnu ekspertizu, računovođa ne bi trebalo da obavlja dati posao.

²⁶ Izvor sredstava i izvor bogatstva su važni za utvrđivanje profila klijenta. Izvor sredstava je aktivnost koja stvara sredstva klijentu (npr. plata, prihodi od trgovanja ili isplate trasta), dok izvor bogatstva opisuje aktivnosti koje su generisale ukupnu neto vrednosti klijenta (npr. vlasništvo u preduzeću, nasledstvo ili ulaganja). Iako prethodno može biti isto za neke klijente, ipak kod drugih klijenata može biti delimično ili potpuno različito. Na primer, politički eksponirano lice koje prima skromnu zvaničnu platu, ima značajna sredstva, bez ikakvih očiglednih poslovnih interesa ili nasledstva, može izazvati sumnju na postojanje primanja mita, korupciju ili zloupotrebu položaja. Prema PR, računovođe bi trebalo da se uvere da postoje odgovarajuće informacije da se proceni da su izvori sredstava i izvori bogatstva klijenta legitimni sa stepenom sigurnosti koji je srazmeran profilu klijenta.

- c) Razumevanje komercijalnih ili ličnih razloga za angažovanje: Računovođe moraju biti do razumne mere zadovoljne komercijalnim ili ličnim razlozima za obavljanje posla. Računovođe, međutim, nisu u obavezi da objektivno ocenjuju komercijalne ili lične razloge ako se čine razumnim i istinitim.
- d) Obratite pažnju na pokazatelje opasnosti: budite pažljivi u prepoznavanju i zatim pažljivo preispitajte sve aspekte transakcije ako postoje opravdani razlozi za sumnju da su sredstva prihod od kriminalne aktivnosti ili povezana sa finansiranjem terorizma. Ovakvi slučajevi bi automatski pokrenuli obavezu prijavljivanja. Dokumentovanje misaonog procesa kroz plan aktivnosti može biti odgovarajuća opcija koja će vam pomoći u tumačenju/proceni opasnosti/pokazatelja sumnjivih aktivnosti.
- e) Zatim razmislite koje aktivnosti, eventualno, treba preduzeti.
- f) Rezultati prethodne aktivnosti (tj. sveobuhvatna procena rizika za određenog klijenta/transakciju) diktiraće nivo i prirodu dokaza/dokumentacije koja se prikuplja u skladu sa procedurama firme za proveru poslovanja stranke/poboljšanu proveru (uključujući dokaze o izvoru bogatstva ili sredstava).
- g) Računovođe treba da na odgovarajući način dokumentuju i evidentiraju korake preduzete pod a) do e).

Rizik države/geografski rizik

71. Klijent može biti predmet većeg rizika kada su elementi njegovog poslovanja povezani sa državom visokog rizika u smislu:
- a) porekla ili trenutne lokacije izvora bogatstva ili sredstava;
 - b) mesta gde se usluge pružaju;
 - c) države osnivanja preduzeća ili prebivališta klijenta;
 - d) lokacije glavnih poslova klijenta;
 - e) države prebivališta stvarnog vlasnika; ili
 - f) države osnivanja ciljanog preduzeća i lokacije glavnih poslova (za potencijalne akvizicije).
72. Ne postoji univerzalna definicija države ili geografskog područja višeg rizika, ali računovođe treba da obrate pažnju na one zemlje koje su:
- a) Države/područja za koje su verodostojni izvori²⁷ pokazali da obezbeđuju finansiranje ili podršku terorističkim aktivnostima ili da u njima terorističke organizacije sprovode svoje operacije.
 - b) Države za koje su verodostojni izvori pokazali da imaju značajan nivo organizovanog kriminala, korupcije ili druge kriminalne aktivnosti, uključujući države izvora ili države tranzita nelegalnih droga, trgovine ljudima i krijumčarenja i negalnog kockanja.
 - c) Države pod sankcijama, embargom ili sličnim merama koje su uvele međunarodne organizacije, kao što su Ujedinjene nacije.
 - d) Države za koje su verodostojni izvori pokazali da imaju slabu izvršnu vlast, primenu zakona i regulatorni režim, uključujući zemlje za koje se u izveštajima FATF navodi da imaju slabe režime za SPN/SFT, čemu finansijske institucije (kao i DNFPB) treba da posvete posebnu pažnju u smislu poslovnih odnosa i transakcija.

²⁷ „Verodostojni izvori“ odnosi se na informacije koje proizvode ugledne i univerzalno priznate međunarodne organizacije i druga tela koja takve informacije čine javno i široko dostupnim. Pored FATF i regionalnih tela sličnih FATF, izvori mogu biti, ali nisu ograničeni na, nadnacionalna ili međunarodna tela kao što su Međunarodni monetarni fond, Svetska banka i Egmont grupa jedinica za finansijske informacije.

e) Države za koje su verodostojni izvori pokazali da ne dostavljaju informacije o stvarnom vlasništvu nadležnim organima, što se može utvrditi iz izveštaja o uzajamnoj proceni FATF ili izveštaja organizacija koje takođe razmatraju različite nivoe saradnje, kao što su izveštaji Globalnog foruma OECD o poštovanju međunarodnih standarda poreske transparentnosti.

Rizik klijenta

73. Ključni faktori rizika koji računovođe treba da razmatraju su:

- a) Baza klijenata preduzeća obuhvata privredne grane ili sektore gde su mogućnosti za PN/FT naročito dominantne.
- b) Klijenti firme uključuju politički eksponirana lica ili osobe usko povezane sa ili povezane sa takvim licima, koje se smatraju klijentima višeg rizika (Molimo vas da pogledate Smernice FATF (2013) o politički eksponiranim licima za više smernica o tome se utvrđuje da li je neko politički eksponirano lice).

Uokvireni tekst 2. **Posebna pitanja koja se odnose na PIO i izvor sredstava i bogatstva**

Ako računovođa savetuje klijenta koji je politički eksponirano lice ili kada je PEL stvarni vlasnik imovine koja je predmet transakcije, mora se raditi poboljšana provera poslovanja stranke ako se radi o aktivnosti u skladu sa R.22. Takve mere uključuju dobijanje odobrenja višeg rukovodstva (npr. starijeg partnera, rukovodećeg partnera ili generalnog direktora) pre uspostavljanja poslovnog odnosa, preduzimanje razumnih mera za utvrđivanje izvora bogatstva i izvora sredstava klijenata i stvarnih vlasnika za koje je utvrđeno da su politički eksponirana lica, i stalno praćenje tog odnosa.

Izvor sredstava i izvor bogatstva su relevantni za određivanje profila klijenta. Izvor sredstava je aktivnost koja generiše sredstva za klijenta (npr. plata, prihodi od trgovanja ili isplate iz trasta). Izvor sredstava direktno se odnosi na stvarno poreklo sredstava koja će se koristiti u transakciji. Ovo će verovatno biti bankovni račun. Obično bi to mogao da bude izvod iz banke ili slično. Izvor bogatstva opisuje aktivnosti koje su generisale ukupnu neto vrednosti klijenta (npr. vlasništvo u preduzeću, nasledstvo ili investicije). Izvor bogatstva je poreklo akumuliranog bogatstva pojedinca. Razumevanje izvora bogatstva podrazumeva preduzimanje razumnih koraka sa ciljem uveravanja da sredstva koja će se koristiti u transakciji nisu prihodi od kriminala.

Iako gorepomenuto može važiti i za neke druge klijente, ipak se kod njih ovo sve primenjuje delimično ili na potpuno drugačiji način. Na primer, politički eksponirano lice koja prima skromnu zvaničnu platu, ali koje ima značajna sredstva, bez ikakvih očiglednih poslovnih interesa ili nasledstva, može izazvati sumnju na postojanje primanja mita, korupciju ili zloupotrebu položaja. Prema PR, računovođe bi trebalo da se uvere da postoje odgovarajuće informacije da se proceni da su izvori sredstava i izvori bogatstva klijenta legitimni sa stepenom sigurnosti koji je srazmeran profilu klijenta.

Relevantni faktori koji utiču na obim i prirodu provere poslovanja stranke uključuju posebne okolnosti vezane za politički eksponirano lice, posebne poslovne interese PEL i vreme kada su ti interesi preovladavali u odnosu na javnu funkciju, da li PEL ima pristup javnim sredstvima, donosi odluke u vezi sa dodeljivanjem javni sredstava ili ugovora o javnim nabavkama, matična zemlja PEL, vrsta aktivnosti koju PEL traži od računovođe, bilo da je PEL domaća ili strana osoba, posebno imajući u vidu tražene usluge i proveru kojoj je PEL podvrgnuta u svojoj matičnoj zemlji.

- c) Klijenti koji posluju ili traže usluge u neobičnim ili nekonvencionalnim okolnostima (prema proceni koja uzima u obzir sve okolnosti predstavljanja klijenta).

d) Klijenti kod kojih struktura ili priroda subjekta ili odnosa otežava pravovremeno identifikovanje stvarnog vlasnika ili kontrolnog udela ili klijenti koji pokušavaju da zamagle razumevanje njihovog poslovanja, vlasništva ili prirode njihovih transakcija, kao što su:

i. Neobjašnjena upotreba fiktivnih i/ili neaktivnih kompanija, kompanija paravana, pravnih lica u vlasništvu putem akcija na ime nominalnog vlasnika ili akcija na donosioca, kontrola preko zakonskih i korporativnih direktora, pravnih lica ili pravnih aranžmana, cepkanje preduzeća i administracija imovine u različitim zemalja, a sve bez ikakvog očiglednog zakonskog ili legitimnog poreskog, poslovnog, ekonomskog ili drugog razloga.

ii. Neobjašnjena upotreba neformalnih aranžmana kao što su porodični ili bliski saradnici koji su u funkciji nominalnog akcionara ili direktora.

iii. Neuobičajena složenost u strukturama kontrole ili vlasništva bez jasnog objašnjenja, gde određene okolnosti, strukture, geografski položaj, međunarodne aktivnosti ili drugi faktori nisu u skladu sa shvatanjem poslovnih i ekonomskih ciljeve klijenta od strane računovođe.

e) Kompanije klijenta koje obavljaju znatan deo svog poslovanja u velikim zavisnim preduzećima ili imaju zavisna preduzeća u zemljama koje mogu biti predmet većeg geografskog rizika.

f) Klijenti koji u velikoj meri posluju gotovim novcem (i/ili novčanim ekvivalentom). Kada takvi klijenti podležu nizu propisa za SPN/SFT u skladu sa preporukama FATF, to će biti od pomoći u smislu ublažavanja rizika. Ovo može da obuhvata, na primer:

i. Preduzeća koja pružaju usluge transfera novca ili vrednosti (npr. firme za doznačivanje sredstava, menjačnice, casas de cambio, centros cambiarios, remisores de fondos, bureaux de change, agenti za prenos novca i trgovci menicama ili druga preduzeća koja nude usluge prenosa novca);

ii. Operatori, brokери i drugi koji pružaju usluge u oblasti virtuelni sredstava;

iii. Kockarnice, kladionice i druge institucije i aktivnosti povezane sa klađenjem;

iv. Trgovci dragocenim metalima i dragim kamenjem

g) Preduzeće u čijem se poslovanju najčešće ne koristi puno gotovine, a koje poseduje značajne količine gotovine.

h) Neprofitne ili dobrotvorne organizacije koje se bave transakcijama za koje izgleda da nemaju logičnu ekonomsku svrhu ili za koje se čini da ne postoji veza između navedene aktivnosti organizacije i ostalih strana u transakciji.

i) Klijenti koji koriste finansijske posrednike, finansijske institucije ili DNFPB koje ne podležu odgovarajućim zakonima i merama za SPN/SFT, a koje nisu pod adekvatnim nadzorom nadležnih organa ili SRT.

j) Klijenti za koje se čini da deluju po tuđim uputstvima bez obelodanjivanja predmetnih informacija.

k) Klijenti za koje se čini da aktivno i iz neobjašnjivih razlova izbegavaju sastanke licem u lice ili koji bez legitimnog razloga instrukcije daju povremeno i na drugi način izbegavaju kontakt ili je teško stupiti u kontakt sa njima onda kada to ne bi trebalo da bude problem.

l) Klijenti koji zahtevaju da se transakcije zaključe u neuobičajeno kratkim ili skraćenim vremenskim okvirima bez razumnog objašnjenja za ubrzanje transakcije, čime bi računovođama bilo otežano ili nemoguće da izvrše odgovarajuću procenu rizika.

m) Klijenti koji su ranije osuđivani za krivična dela kojima su stvorili prihod, koji upućuju računovođe (koje imaju saznanja o takvim presudama) da preduzmu određene aktivnosti u njihovo ime.

- n) Klijenti koji nemaju adresu ili imaju više adresa bez legitimnog objašnjenja.
- o) Klijenti koji imaju sredstva koja su očigledno i neobjašnjivo nesrazmerna okolnostima (npr. njihove godine, prihodi, zanimanje ili bogatstvo).
- p) Klijenti koji menjaju uputstva za osnivanje ili izvršenje bez odgovarajućeg obrazloženja.
- k) Klijenti koji menjaju svoje sredstvo plaćanja za transakciju u poslednjem trenutku i bez opravdanja (ili sa sumnjivim opravdanjem), ili gde postoji neobjašnjiv nedostatak informacija ili transparentnosti u transakciji. Ovaj rizik se odnosi i na situacije u kojima se vrše promene u poslednjem trenutku kako bi se omogućila uplata ili isplata sredstava trećoj strani.
- r) Klijenti koji insistiraju, bez adekvatnog obrazloženja ili objašnjenja, da se transakcije izvršavaju isključivo ili uglavnom korišćenjem virtuelnih sredstava u svrhu očuvanja njihove anonimnosti.
- s) Klijenti koji nude da plate neobično visoke naknade za usluge koje obično ne donose takvu premiju. Međutim, bona fide i odgovarajuće aranžmane sa naknadom za nepredviđene situacije, gde računovođe mogu dobiti značajnu premiju za uspešno pružanje svojih usluga, ne treba smatrati faktorom rizika.
- t) Neobično visoki iznosi sredstava ili neuobičajeno velike transakcije u poređenju sa onim što se opravdano može očekivati od klijenata sa sličnim profilom mogu ukazivati na to da klijenta koji se inače ne smatra rizičnim treba tretirati kao takvog.
- u) Ako postoje određene transakcije, strukture, geografski položaj, međunarodne aktivnosti ili drugi faktori koji nisu u skladu sa onim kako računovođa razume poslovno ili ekonomsko stanje klijenta.
- v) Baza klijenata računovođe obuhvata privredne grane ili sektore gde su mogućnosti za PN/FT naročito dominantne.
- v) Klijenti za koje se sumnja da su uključeni u lažne aktivnosti korišćenjem lažnih kredita, lažnih računa i obmanjujućih pravila o davanju imena.
- k) Prebacivanje sedišta kompanije u drugi pravni sistem bez ikakvog poslovanja u zemlji u koju se sedište kompanije prebacuje predstavlja rizik od stvaranja fantomskih kompanija koje bi mogle da se iskoriste za prikrivanje stvarnog vlasništva.
- i) Odnos između broja/strukture zaposlenih i prirode posla razlikuje se od uobičajenog u datoj privrednoj grani (npr. promet preduzeća je nerazumljivo visok s obzirom na broj zaposlenih i sredstva koja se koriste u poređenju sa sličnim preduzećima).
- z) Iznenađna aktivnost prethodno neaktivnog klijenta bez ikakvog jasnog objašnjenja.
- aa) Klijenti koji pokreću ili razvijaju preduzeće sa neočekivanim profilom ili abnormalnim poslovnim ciklusima ili klijenti koji ulaze na nova tržišta/tržišta u razvoju. Organizovani kriminalitet najčešće ne sakuplja kapital/zaduženje, i često kapital prvo generiše na novom tržištu, posebno tamo gde je tržište u velikoj meri bazirano na gotovom novcu.
- bb) Pokazatelji da klijent ne želi da pribavi neophodne dozvole/podnese prijave organima vlasti, itd.
- cc) Razlog zašto je klijent odabrao računovođu je nejasan, s obzirom na veličinu, lokaciju ili specijalizaciju firme.
- dd) Česte ili neobjašnjene promene klijentovih profesionalnih savetnika ili članova menadžmenta.
- ee) Klijent nerado daje sve relevantne informacije ili računovođe imaju opravdane razloge da sumnjaju da su date informacije netačne ili nedovoljne.
- ff) Klijenti koji žele da steknu prava rezidenta ili državljanstvo u zemlji računovođe u zamenu za transfere kapitala, kupovinu imovine ili državnih obveznica ili ulaganja u korporativne subjekte.

74. Navedeni klijenti mogu biti pojedinci koji, na primer, pokušavaju da prikriju sopstvene poslovne interese i imovinu ili klijenti mogu biti predstavnici višeg rukovodstva kompanije, koji, na primer, pokušavaju da prikriju vlasničku strukturu.

Rizik transakcije/usluge i povezanih distribucionih kanala

75. Usluge koje mogu da pružaju računovođe i za koje (u nekim okolnostima) postoji rizik da ih koriste subjekti koji peru novac mogu obuhvatati:

- a) Korišćenje objedinjenih računa klijenta ili sefovi za čuvanje novca ili imovine klijenta bez opravdanja.
- b) Situacije u kojima savetovanje o uspostavljanju nominalnih aranžmana može biti zloupotrebjeno da se prikrije vlasništvo ili stvarna ekonomska svrha (uključujući uspostavljanje trustova, kompanija ili promenu imena/sedišta preduzeća ili uspostavljanje složenih grupnih struktura). Ovo može da uključuje savetovanje u vezi sa diskrecionim trustom koje poveriocu daje diskreciono ovlašćenje da imenuje klasu korisnika koja ne uključuje stvarnog korisnika (npr. određivanje dobrotvorne organizacije kao jedinog diskrecionog korisnika u početku sa ciljem dodavanja stvarnih korisnika u kasnijoj fazi). Ovo može da obuhvata i situacije u kojima je formiran trust radi upravljanja akcijama u kompaniji sa namerom da se oteža utvrđivanje korisnika imovine kojom upravlja trust.
- c) U slučaju izričitog trusta, neobjašnjena (gde je objašnjenje neophodno) priroda klasa korisnika i delovanje kao poverenik takvog trusta.
- d) Usluge gde računovođe u praksi mogu da zastupaju ili garantuju ugled, reputaciju i verodostojnost klijenta trećim licima, bez adekvatnog poznavanja poslova klijenta.
- e) Usluge kojima se može sakriti stvarno vlasništvo od nadležni organa.
- f) Usluge koje zahteva klijent za koje računovođa nema stručnost, osim u slučaju kada računovođa upućuje zahtev adekvatno obučenom stručnjaku za savet.
- g) Negotovinski bankovni transferi pomoću mnogobrojnih transfera između kompanija unutar grupe da bi se prikrilo revizorski trag.
- h) Usluge koje se u velikoj meri oslanjaju na nove tehnologije (npr. u vezi sa inicijalnim ponudama kripto valuta ili virtuelnim sredstvima) koje mogu imati svojstvene ranjivosti pogodne za eksploataciju od strane kriminalaca, posebno one koje nisu regulisane u smislu SPN/SFT.
- i) Prenos nekretnina ili druge robe ili imovine velike vrednosti između različitih subjekata u vremenskom periodu koji je neuobičajeno kratak za slične transakcije bez očiglednih pravnih, poreskih, poslovnih, ekonomskih ili drugih opravdanih razloga.
- j) Transakcije za koje je računovođa jasno da ne postoji adekvatna pažnja, kada klijent ne navodi legitimne razloge za transakciju.
- k) Administrativni aranžmani koji se odnose na imanja kod kojih je pokojnik, po saznanjima računovođe, bila osoba koja je osuđena za krivična dela koja su generisala prihode.
- l) Usluge koje su s namerom obezbedile ili zavise od veće anonimnosti u smislu identiteta klijenta ili u vezi sa drugim učesnicima, nego što je to normalno u datim okolnostima i prema iskustvima računovođe.
- m) Korišćenje virtuelne imovine i drugih anonimnih sredstava plaćanja i transfera bogatstva u transakciji bez očiglednih pravnih, poreskih, poslovnih, ekonomskih ili drugih opravdanih razloga.
- n) Transakcije korišćenjem neobičnih sredstava plaćanja (npr. dragoceni metali ili drago kamenje).

- o) Odlaganje plaćanja za sredstvo ili uslugu isporučen odmah do datuma daleko od trenutka u kojem se obično očekuje plaćanje, bez odgovarajućih garancija da će plaćanje biti izvršeno.
- p) Neobjašnjeno utvrđivanje neobičnih uslova/klauzula u kreditnim aranžmanima koje ne odražavaju komercijalni položaj strana što zahteva od računovođa da budu svesni rizika. Aranžmani koji se na ovaj način mogu zloupotrebiti mogu uključivati neobično kratke/duge amortizacione periode, kamatne stope značajno iznad/ispod tržišnih stopa ili neobjašnjene ponovljene otkaze menica/hipoteka ili drugih instrumenata obezbeđenja znatno pre prvobitno dogovorenog datuma dospeća.
- k) Prenosi roba koje je zbog njihovih svojstava teško vrednovati (npr. dragulji, drago kamenje, umetnički predmeti ili antikviteti, virtuelna dobra), gde to nije uobičajeno za određenu vrstu klijenta, transakcija ili u okviru uobičajenog poslovanja računovođe, poput prenosa u korporativni entitet, ili uopšte bez odgovarajućeg objašnjenja.
- r) Sukcesivni transferi kapitala ili drugi doprinosi u kratkom periodu istoj kompaniji bez očiglednih pravnih, poreskih, poslovnih, ekonomskih ili drugih legitimnih razloga.
- s) Akvizicije preduzeća u likvidaciji bez očiglednog pravnog, poreskog, poslovnog, ekonomskog ili drugog legitimnog razloga.
- t) Moć zastupanja data u neuobičajenim uslovima (npr. kada se ona daje neopozivo ili u vezi sa određenom imovinom) i navedeni razlozi za ove uslove su nejasni ili nelogični.
- u) Transakcije koje uključuju usko povezane osobe i za koje klijent i/ili njegovi finansijski savetnici daju nedosledna ili neracionalna objašnjenja i naknadno ne žele ili ne mogu da objasne navođenjem pravnih, poreskih, poslovnih, ekonomskih ili drugih opravdanih razloga.
- v) Situacije u kojima se koristi nominalni vlasnik (npr. prijatelj ili član porodice imenovan je za vlasnika imovine/sredstava kada je jasno da prijatelj ili član porodice prima uputstva od stvarnog vlasnika) bez očiglednih pravnih, poreskih, poslovnih, ekonomskog ili drugog legitimnog razloga.
- w) Plaćanja primljena od nepovezanih ili nepoznatih trećih lica i plaćanja naknada u gotovini kada to ne bi bio tipičan način plaćanja.
- x) Komercijalne, privatne ili transakcije sa nekretninama ili usluge koje treba da izvrši klijent bez očiglednih opravdanih poslovnih, ekonomskih, poreskih, porodičnih ili pravnih razloga.
- y) Postojanje sumnji u vezi sa lažnim transakcijama ili transakcijama koje se nepropisno vode, kao što

je:

- i. Prekomerno ili nedovoljno fakturisanje robe/usluga.
- ii. Višestruko fakturiranje za iste robe/usluge.
- iii. Lažno opisane robe/usluge – više ili manje od stvarne isporuke (npr. lažni unosi na otpremnicama).
- iv. Višestruka trgovina robom/uslugama.

76. U vezi sa gore identifikovanim oblastima rizika, računovođe mogu takođe da razmotre primere faktora rizika od prevara navedenih u Međunarodnom standardu revizije 240: Odgovornosti revizora koje se odnose na prevare u reviziji finansijskih izveštaja (ISA 240) i primere uslova i događaja koji mogu ukazivati na rizike od značajnog pogrešnog prikazivanja u Međunarodnom standardu revizije 315: Identifikacija i procena rizika od materijalno pogrešnih prikazivanja kroz razumevanje subjekta i njegovog okruženja (ISA315). Čak i kada računovođa ne vrši reviziju, ISA 240 i ISA 315 daju korisne preglede sa upozorenjima.

Promenljive koje mogu uticati na PR i rizik

77. Iako bi sve računovođe trebalo da poštuju robusne standarde provere poslovanja stranke kako bi izbegli arbitražu regulatora, trebalo bi uzeti u obzir i razlike u praksi, veličini, obimu i ekspertizi računovođa, kao i prirodi klijenata kojima se pružaju usluge. Kao rezultat, treba uzeti u obzir ove faktore prilikom kreiranja PR koji je u skladu sa postojećim obavezama računovođa.

78. Treba uzeti u obzir i resurse koji se mogu opravdano posvetiti sprovođenju i upravljanju na odgovarajući način razvijenom PR. Na primer, ne može se očekivati da samostalni stručnjak izdvoji ekvivalentan nivo resursa kao velika firma; od samostalnog stručnjaka se očekuje da razvije odgovarajuće sisteme i kontrole i pristup zasnovan na proceni rizika srazmerno obimu i prirodi njegove prakse. Od malih firmi koje pretežno opslužuju lokalne klijente i klijente sa niskim rizikom ne može se očekivati da posvete značajno vreme zaposlenih na višim pozicijama na procenu rizika. U takvim slučajevima može biti opravdanije očekivati da se samostalni stručnjaci u proceni rizika oslanjaju na javno dostupne evidencije i informacije koje klijent daje, nego što bi to bilo za veliku firmu koja ima raznovrsnu bazu klijenata sa različitim profilima rizika. Međutim, tamo gde je izvor javni registar ili klijent, uvek postoji potencijalni rizik vezan za tačnost informacija. Samostalne stručnjake i male firme kriminalci mogu gledati kao bolju metu u smislu pranja novca nego velike advokatske firme. Računovođe u mnogim pravnim sistemima i praksama moraju da vrše i procenu rizika u smislu opštih rizika svoje prakse, kao i svih novih klijenata i trenutnih klijenata koji su predmet u jednkrotnih specifičnih transakcija. Naglasak mora biti na poštovanju PR.

79. Bitan faktor koji treba razmotriti je da li će klijent i predloženi posao biti neobični, rizični ili sumnjivi za konkretnog računovođu. Ovaj faktor se mora uvek razmotriti u kontekstu prakse računovođe, kao i zakonskih, profesionalnih i etičkih obaveza koje se odnose na određenu praksu. Konkretna računovođa u svojoj metodologiji PR može uzeti u obzir promenljive rizika specifične za određenog klijenta ili vrstu posla. U skladu sa PR i srazmernošću, prisustvo jedne ili više ovih promenljivih može da navede računovođu na zaključak da je ili pojačana provera poslovanja stranke i nadzora opravdana, ili obrnuto da se standardna provera poslovanja stranke i nadzor mogu sniziti, modifikovati ili pojednostaviti. Prilikom snižavanja, modifikacije ili pojednostavljenja PPS, računovođe uvek treba da se pridržavaju minimalnih zahteva propisanih nacionalnim zakonodavstvom. Ove promenljive mogu povećati ili umanjiti percipirani rizik koji predstavlja određeni klijent ili vrsta posla. Iako prisustvo specifičnih faktora navedenih u stavovima 71-76 može povećati rizik, postoje opšte promenljive u vezi sa klijentom/angažmanom koje mogu uvećati ili ublažiti taj rizik.

80. Primeri faktora koji mogu povećati rizik su:

- a) Neobjašnjena hitnost potrebne pomoći.
- b) Neobična sofisticiranost klijenta, uključujući složenost kontrolnog okruženja.
- c) Neobična sofisticiranost transakcije/šeme.
- d) Nestalnost ili trajanje odnosa sa klijentom. Jednokratni angažmani koji uključuju ograničen kontakt sa klijentima tokom trajanja poslovnog odnosa mogu predstavljati veći rizik.

81. Primeri faktora koji mogu umanjiti rizik su:

- a) Uključivanje adekvatno regulisanih finansijskih institucija ili drugih stručnjaka za DNFPB.
- b) Slična lokacija računovođa i klijenta u zemlji.
- c) Uloga ili nadzor regulatora ili više regulatora.
- d) Pravilnost ili trajanje odnosa sa klijentom. Dugotrajni odnosi koji uključuju česte kontakte sa klijentom i lak protok informacija tokom poslovnog odnosa mogu predstavljati manji rizik.
- e) Privatne kompanije koje su transparentne i dobro poznate u javnosti.

f) Upoznatost sa sistemom u državi od strane računovođe, uključujući poznavanje i poštovanje lokalnih zakona i propisa, kao i strukturu i obim regulatornog nadzora.

Dokumentacija o proceni rizika

82. Računovođe moraju uvek razumeti rizike od PN/FT (za klijente, države ili geografska područja, usluge, transakcije ili distribucione kanale). Oni bi trebalo da dokumentuju procenu kako bi mogli da pokažu svoja polazišta i primene adekvatnu profesionalnu brigu i koriste ubedljive dobre procene. Međutim, nadležni organi ili SRT mogu da utvrde da pojedinačne dokumentovane procene rizika nisu potrebne, ako su specifični rizici svojstveni sektoru jasno identifikovani i poznati.

83. Računovođe mogu da ne ispune svoje obaveze vezane za SPN/SFT, na primer tako što će se u potpunosti oslanjati na procenu rizika prema zvaničnim uputstvima kada postoje drugi jasni pokazatelji potencijalne nezakonite aktivnosti. Sprovođenje procene rizika na vremenski efikasan, ali sveobuhvatan način postalo je važnije.

84. Svaki od ovih rizika može se proceniti korišćenjem pokazatelja poput niskog, srednjeg i/ili visokog rizika. Treba uključiti kratko objašnjenje razloga svake navedene konstatacije i utvrditi ukupnu procenu rizika. Akcioni plan (ako je potreban) treba da bude naznačen zajedno sa ocenom i datumom. Prilikom procenjivanja profila rizika klijenta u ovoj fazi, potrebno je navesti odgovarajuće ciljane liste finansijskih sankcija kako bi se potvrdilo da ni klijent ni stvarni vlasnik nisu naznačeni i obuhvaćeni ni jednom od tih lista.

85. Ovakva procena rizika ne bi trebalo da se vrši samo za svakog specifičnog klijenta i uslugu na individualnoj osnovi, već i da se proceni i dokumentuje rizik na nivou firme i da se procene rizika ažuriraju kroz praćenje odnosa sa klijentima. Pismena procena rizika treba da bude dostupna svim profesionalcima koji moraju da obavljaju obavezne poslove u smislu SPN/SFT.

Ublažavanje rizika

86. Računovođe treba da imaju politike, kontrole i postupke koji će im omogućiti da efikasno upravljaju i ublažavaju rizike koje su identifikovali (ili koje je država identifikovala). Oni bi trebalo da nadgledaju sprovođenje tih kontrola i da ih unaprede ili poboljšaju ako smatraju da su kontrole slabe ili neefikasne. Politike, kontrole i postupke treba da odobri viši menadžment, a mere preduzete u smislu upravljanja i ublažavanja rizika (bilo da su veći ili manji) moraju biti u skladu sa nacionalnim zahtevima uz postojanje smernica nadležnih organa i Nadzorni organa. Mere i kontrole mogu obuhvatati:

- a) Opštu obuku o metodama PN/FT i rizicima relevantnim za računovođe.
- b) Fokusirana obuka o većoj pažnji računovođa koji sprovode određene aktivnosti za klijente visokog rizika ili računovođa koji sprovode rad sa većim rizikom.
- c) Temeljnije ili prikladnije ciljane PPS ili pojačane PPS za klijente/situacije većeg rizika koje se koncentrišu na postizanje boljeg razumevanja potencijalnog izvora rizika i pribavljanje potrebnih informacija za donošenje adekvatnih odluka o postupanju (ako je uopšte moguće nastaviti rad na transakciji/poslovnom odnosu). Ovo bi moglo uključivati obuku o tome kada i kako utvrditi, dokazati i evidentirati izvor bogatstva i informacije o stvarnom vlasništvu ako postoji potreba.
- d) Periodični pregled usluga koje nudi računovođa i periodična evaluacija okvira za SPN/SFT koji važi za računovođe i računovodstvene procedure SPN/SFT da bi se utvrdilo da li se rizik od PN/FT povećao.
- e) Analiza odnosa sa klijentima s vremena na vreme kako bi se utvrdilo da li se rizik od PN/FT povećao.

Početna i stalna provera poslovanja stranke (R.10 i 22)

87. Računovođe bi trebalo da osmisle postupke PPS kako bi mogli da sa opravdanom sigurnošću utvrde pravi identitet svakog klijenta i, uz odgovarajući stepen pouzdanosti, poznaju vrste poslovanja i transakcije koje će klijent verovatno sprovesti. Računovođe bi trebalo da imaju procedure za:

- a) Identifikaciju klijenta i potvrđivanje identiteta klijenta korišćenjem pouzdanih, nezavisnih izvornih dokumenata, podataka ili informacija.
- b) Identifikaciju stvarnog vlasnika, i preduzimanje opravdanih mera za proveru identiteta stvarnog vlasnika, čime su zadovoljenih zahtevi računovođe po pitanju ko je stvarni vlasnik. Ovo treba da obuhvati razumevanje vlasničke i kontrolne strukture klijenta. Prethodno je predstavljeno u uokvirenom tekstu u nastavku.

Uokvireni tekst 3. Obaveza utvrđivanja stvarnog vlasništva (pogledati R.10, R.22 i INR.10)

R.10 utvrđuje slučajeve u kojima se od računovođa traži da preduzmu korake za identifikaciju i proveru stvarnih vlasnika, uključujući i kada postoji sumnja u PN/FT, kada se uspostavljaju poslovni odnosi ili kada postoje sumnje u istinitost ranije datih informacija. INR.10 ukazuje da je svrha ovog zahteva dvostruka: prvo, da se spreči protivpravna upotreba pravnih lica i aranžmana, dovoljnim razumevanjem klijenta da bi se mogli pravilno proceniti potencijalni rizici PN/FT povezani sa poslovnim odnosom; i, drugo, da se preduzmu odgovarajući koraci za ublažavanje rizika.

Računovođe bi trebalo da uzmu u obzir sve ove svrhe prilikom procene koji su koraci opravdani u smislu provere stvarnog vlasništva, srazmerno stepenu rizika. Računovođe bi takođe trebalo da uzmu u obzir metodološke kriterijume 10.5 i 10.8-10.12 2013 za SPN/SFT.

Na početku utvrđivanja stvarnog vlasništva trebalo bi preduzeti korake da utvrde kako neposredni klijent može biti identifikovan. Računovođe mogu da provere identitet klijenta, na primer ličnim upoznavanjem klijenta, a zatim da provere njegov identitet proverom pasoša/lične karte i dokumentacije kojom se potvrđuje njegova/njena adresa. Računovođe mogu dodatno da provere identitet klijenta na osnovu dokumentacije ili informacija dobijenih iz pouzdanih, javno dostupnih izvora (koji su nezavisni u odnosu na klijenta).

Teža situacija nastaje kada stvarni vlasnik nije neposredni klijent (npr. u slučaju kompanija i drugih subjekata). U takvom scenariju moraju se preduzeti opravdani koraci kako bi računovođa bio zadovoljan identitetom stvarnog vlasnika i kao opravdane mere za potvrđivanje identiteta stvarnog vlasnika. Ovo verovatno zahteva preduzimanje koraka za razumevanje vlasništva i kontrole zasebnog pravnog lica koje je klijent, i može podrazumevati sprovođenje identifikacije javno dostupnih informacija kao i traženje informacija direktno od klijenta.

Računovođe će verovatno tražiti sledeće informacije o klijentu koji je pravno lice:

- a) ime kompanije;
- b) matični broj kompanije;
- c) registrovana adresa i/ili glavno mesto poslovanja (ako je drugačije);
- d) identitet akcionara i njihovi udeli u vlasništvu u procentima;
- e) imena članova upravnog odbora ili viših rukovodilaca za poslovanje kompanije;
- f) zakon kojem kompanija podleže i njeno ustrojstvo; i
- g) vrste aktivnosti i transakcija u kojima je kompanija angažovana.

Za verifikaciju gore navedenih informacija, računovođe mogu da koriste izvore kao što su:

- a) osnivačka dokumenta (kao što su statut, memorandum i osnivački akt);
- b) detalji iz registra preduzeća;
- c) akcionarski ugovori ili drugi ugovori između akcionara o kontroli pravnog lica; i
- d) podneti revidirani izveštaji.

Računovođe treba da usvoje PR kako bi proverili stvarne vlasnike subjekta. Često je potrebno koristiti kombinaciju javnih izvora i tražiti dalju potvrdu od neposrednog klijenta da su informacije iz javnih izvora tačne i ažurne ili tražiti dodatnu dokumentaciju koja potvrđuje stvarno vlasništvo i strukturu preduzeća. Obaveza utvrđivanja stvarnog vlasništva ne završava se identifikovanjem prvog nivoa vlasništva, već zahteva preduzimanje opravdanih koraka da se identifikuje stvarno vlasništvo na svim nivoima korporativne strukture dok se ne utvrdi krajnji stvarni vlasnik.

c) Razumeti i, prema potrebi, pribaviti informacije o svrsi i planiranoj prirodi poslovnog odnosa.

d) Sprovoditi stalnu dubinsku proveru poslovnih odnosa. Stalna provera osigurava da se dokumenti, podaci ili informacije prikupljene u okviru procesa PPS ažuriraju i budu relevantni vršeći preglede postojećih evidencija, posebno za rizične kategorije klijenata. Preduzimanje odgovarajuće PPS može olakšati precizno podnošenje izveštaja o sumnjivim transakcijama (IST) finansijsko-obaveštajnoj službi (FOS) ili odgovaranje na zahteve za informacijama od strane FOS i nadležnih organa vlasti.

88. Računovođe treba da osmisle svoje politike i postupke tako da nivo provere poslovanja stranke odgovori na rizik da klijent koristi računovođu za PN/FT. U skladu sa nacionalnim okvirom za SPN/SFT, računovođe treba da osmisle „standardni“ nivo PPS za klijente sa normalnim rizikom i skraćeni ili pojednostavljeni proces PPS za klijente sa nižim rizikom. Pojednostavljene mere PPS nisu prihvatljive kad postoji sumnja u PN/FT ili kada se primenjuju posebni scenariji visokog rizika. Pojačana provera poslovanja treba da se primenjuje na one klijente koji su ocenjeni kao visoko rizični. Ove se aktivnosti mogu sprovesti u skladu sa uobičajenim procedurama prijema klijenata i trebalo bi da uzmu u obzir sve posebne zakonske zahteve za PPS.

89. Tokom redovnog radnog procesa, računovođe će verovatno saznati više o nekim aspektima svog klijenta, kao što su posao ili zanimanje klijenta i/ili nivo i izvor prihoda, nego drugi savetnici. Ove informacije će im verovatno pomoći da preispitaju rizik od PN/FT.

90. Pristup zasnovan na proceni rizika znači da računovođe treba da obavljaju različite nivoe aktivnosti u skladu sa nivoom rizika. Na primer, kada je klijent ili vlasnik kontrolnog udela preduzeće kotirano na berzi koje podleže regulatornim zahtevima za obelodanjivanje podataka, a informacije su javno dostupne, manje provere mogu da budu opravdane. U slučaju trustova, fondacija ili sličnih pravnih lica u kojima se korisnici razlikuju od nominalnih vlasnika subjekta, biće potrebno da se formira odgovarajući nivo znanja i razumevanja klasa i prirode korisnika; identiteti osnivača, poverenika ili fizičkih lica koja vrše delotvornu kontrolu; i naznaku svrhe trusta. Računovođe treba da budu uverene da je deklarirana svrha trusta u stvari njegova prava svrha.

91. Promene vlasništva ili kontrole klijenata treba da dovedu do preispitivanja ili ponavljanja postupaka identifikacije i verifikacije klijenta. Ovo se može obaviti u kombinaciji sa bilo kojim profesionalnim zahtevima za postupke nastavka rada sa klijentom.

92. Javni izvori informacija mogu biti od pomoći u ovom stalnom preispitivanju (pomno ispitivanje transakcija preduzetih tokom datog poslovnog odnosa). Postupci koje je potrebno sprovesti mogu se razlikovati u skladu sa prirodom i svrhom zbog koje subjekat postoji, i merom u kojoj se osnovno vlasništvo razlikuje od očiglednog vlasništva korišćenjem nominalnih vlasnika i složenih struktura.

93. Uokvireni tekst u nastavku daje neiscrpnu listu primera standardne, napredne i pojednostavljene provere poslovanja stranke:

Uokvireni tekst 4. Primeri standardnih/pojednostavljenih/pojačanih mera PPS (pogledati INR.10)

Standardna PPS

- Identifikacija klijenta i verifikacija identiteta klijenta korišćenjem pouzdanih, nezavisnih izvornih dokumenata, podataka ili informacija
- Identifikacija stvarnog vlasnika i preduzimanje opravdanih mera zasnovanih na proceni osetljivosti na rizike da se potvrdi identitet stvarnog vlasnika, tako da računovođa bude zadovoljan identitetom stvarnog vlasnika. Za pravna lica i aranžmane, ovo treba da uključuje razumevanje vlasničke i kontrolne strukture klijenta i razumevanja izvora bogatstva i izvora sredstava klijenta, tamo gde je to potrebno.
- Razumevanje i dobijanje informacija o nameni i planiranoj prirodi poslovnog odnosa
- Sprovođenje stalne dubinske analize poslovnog odnosa i nadzor transakcija preduzetih tokom tog odnosa kako bi se osiguralo da su transakcije koje se obavljaju u skladu sa poslovnim profilom i profilom rizika klijenta, uključujući, tamo gde je potrebno, izvor bogatstva i sredstva

Pojednostavljena PPS

- Ograničavanje obima, vrste ili momenta mera PPS
- Pribavljanje manjeg broja elemenata identifikacionih podataka o klijentu
- Izmena vrste verifikacije koja se vrši u smislu identiteta klijenta
- Pojednostavljivanje verifikacije koja se vrši u smislu identiteta klijenta
- Utvrđivanje svrhe i prirode transakcija ili poslovnog odnosa vrši se na osnovu vrste izvršene transakcije ili uspostavljenog odnosa
- Provera identiteta klijenta i stvarnog vlasnika nakon uspostavljanja poslovnog odnosa
- Smanjivanje učestalosti ažuriranja identifikacije klijenta u slučaju poslovnog odnosa
- Smanjivanje stepena i obima stalnog praćenja i nadzora transakcija

Pojačana PPS

- Pribavljanje dodatnih informacija o klijentu (npr. zanimanje, imovina, informacije dostupne u javnim bazama podataka, internet, itd.) i redovnije ažuriranje identifikacionih podataka o klijentu i stvarnom vlasniku
- Sprovođenje dodatnih pretraga (npr. pretraga Interneta korišćenjem nezavisnih i otvorenih izvora) radi boljeg informisanja o riziku klijenta (pod uslovom da unutrašnje politike računovođa omogućavaju da zanemare izvorne dokumente, podatke ili informacije za koje se smatra da su nepouzdana)
- Pribavljanje dodatnih informacija i, prema potrebi, potkrepljivanje dokumentacije, o planiranoj prirodi poslovnog odnosa
- Pribavljanje informacija o izvoru sredstava i/ili izvoru bogatstva klijenta i jasno dokazivanje pribavljenjem odgovarajuće dokumentacije
- Pribavljanje informacija o razlozima planiranih ili izvršenih transakcija
- Dobijanje odobrenja višeg menadžmenta za započinjanje ili nastavak poslovnog odnosa
- Sprovođenje pojačanog praćenja poslovnog odnosa, povećanjem broja i vremena primenjenih kontrola i odabirom obrazaca transakcija koje je potrebno dodatno ispitati

- Zahtevanje da se prva uplata izvrši putem računa na ime klijenta u banci koja je predmet sličnih standarda PPS
- Unapređenje svesti o klijentima i transakcijama višeg rizika, u svim odeljenjima koja imaju poslovni odnosa sa klijentom, uključujući mogućnost detaljnijeg informisanja angažovanih timova odgovornih za datog klijenta.
- Pojačana PPS takođe može da podrazumeva spuštanje praga vlasničkog udela (npr. ispod 25%), kako bi se osiguralo potpuno razumevanje kontrolne strukture subjekta koji je uključen. Takođe, može uključivati i dalje sagledavanje od prostog posedovanja vlasničkih udela, kako bi se razumela glasačka prava svake stranke koja ima udeo u subjektu.

Politički eksponirana lica (PEL) (R.12 i R.22)

94. Računovođe treba da preduzmu opravdane mere da utvrde da li je klijent PEL ili član porodice ili bliski saradnik PEL. Računovođe bi takođe trebalo da koriste smernice FATF za 2013. godinu o politički eksponiranim licima za dodatna uputstva o tome kako identifikovati takvo lice.

95. Ako je klijent ili stvarni vlasnik politički eksponirano lice ili član porodice ili bliski saradnik politički eksponiranog lica, računovođe bi trebalo da sprovedu sledeće dodatne postupke:

- atribaviti odobrenje višeg rukovodstva za uspostavljanje (ili nastavak kod postojećih klijenata) takvih poslovnih odnosa;
- preduzeti opravdane mere za utvrđivanje izvora bogatstva i izvora sredstava²⁸; i
- sprovoditi pojačano kontinuirano praćenje poslovnog odnosa.

96. Relevantni faktori koji će uticati na obim i prirodu PPS uključuju posebne okolnosti koje prate politički eksponirano lice, ulogu PEL u vladi/državnom organu, da li PEL ima pristup javnim sredstvima, okolnosti matične zemlje politički eksponiranog lica, vrstu posla koju PEL traži od računovođe da obavi ili izvrši (tj. usluge koje se od njega traže), da li je PEL domaće ili međunarodno lice, posebno imajući u vidu usluge koje se traže, i provere kojima PEL podleže u svojoj matičnoj zemlji.

97. Prirodu rizika treba razmotriti u svetlu svih relevantnih okolnosti, kao što su:

- priroda odnosa između klijenta i PEL. Ako je klijent trust, kompanija ili pravno lice, čak i ako PEL nije fizičko lice koje vrši efikasnu kontrolu ili je samo diskrecioni korisnik koji nije primio nikakvo plaćanje, PEL ipak može uticati na procenu rizika.
- priroda klijenta (npr. gde je to preduzeće kotirano na berzi ili subjekat koji je predmet posebne regulative i koji podleže regulativi za čitav niz zahteva za SPN/SFT u skladu sa preporukama FATF, činjenica da podleže obavezama podnošenja izveštaja će biti relevantan faktor, mada to ne bi trebalo automatski da kvalifikuje klijenta za pojednostavljenu PPS).
- Priroda traženih usluga. Na primer, niži rizici mogu postojati ako PEL nije klijent, već direktor klijenta koji je preduzeće kotirano na berzi ili subjekta koji je predmet posebne regulative, a klijent kupuje imovinu za adekvatnu naknadu.

Stalni monitoring stranaka i specifične aktivnosti (R.10 i 22)

98. Ne očekuje se da računovođe pregledaju svaku transakciju koja prođe kroz evidenciju njihovih klijenata, a neke računovodstvene usluge pružaju se samo jednokratno, bez nastavka poslovnog odnosa sa klijentom i bez pristupa evidencijama i/ili bankarskim dokumentima klijenta. Međutim, mnoge profesionalne

²⁸ Pogledati INR 28.1.

usluge koje pružaju računovođe stavljaju ih u relativno dobru poziciju da uoče i prepoznaju sumnjive aktivnosti (ili transakcije) koje izvršavaju njihovi klijenti kroz njihovo interno poznavanje klijenta i pristup evidenciji klijenta i procese upravljanja i rada klijenta, kao i kroz bliske radne odnose sa višim menadžerima i vlasnicima. Kontinuirana administracija i upravljanje pravnim licima i aranžmanima (npr. izveštavanje o računima, isplate sredstava imovine i podnesci preduzeća) takođe će omogućiti relevantnim računovođama da bolje razumeju aktivnosti svojih klijenata.

99. Računovođe moraju da vode računa o događajima ili situacijama koji ukazuju na razlog da budu sumnjivi u smislu PN/FT, koristeći svoje profesionalno iskustvo i prosuđivanje u formiranju sumnji tamo gde je to prikladno. Prednost u obavljanju ove funkcije je profesionalni skepticizam koji predstavlja karakteristika mnogih računovodstvenih funkcija i odnosa.

100. Neprekidno nadgledanje poslovnog odnosa treba da se vrši na osnovu povezanih rizika kako bi računovođe bile svesne svih promena u identitetu klijenta i profila rizika utvrđenih prilikom prijema klijenta. Ovo zahteva odgovarajući nivo kontrolnih aktivnosti tokom poslovnog odnosa, uključujući i ispitivanje izvora sredstava kada je neophodno, kako bi se procenila doslednost sa očekivanim ponašanjem na osnovu postojećih informacija o PPS. Kao što će se videti u daljem tekstu, kontinuirano nadgledanje takođe može dovesti do podnošenja IST .

101. Računovođe bi takođe trebalo da razmotre ponovnu PPS na osnovu angažmana/zadatka za svakog klijenta. Poznati, ugledni, dugogodišnji klijenti mogu iznenada zatražiti novu vrstu usluge koja nije u skladu sa prethodnim poslovnim odnosom klijenta i računovođe. Takav zadatak može sugerisati veći nivo rizika.

102. Računovođe ne treba samostalno da sprovedu istrage zbog sumnje na PN/FT, već da podnesu IST ili ako je ponašanje preterano, treba da se obrate FOS ili nadležnim ili nadzornim organima, ako postoji potreba. U okviru angažmana, računovođa treba da ima na umu zabranu o dostavljanju informacija o klijentu za koga postoji sumnja. Sprovedenje dodatnih istraga, koje nisu u okviru angažmana, takođe bi trebalo uzeti u obzir u smislu rizika koji navode na pranje novca.

103. Prilikom odlučivanja da li je neka aktivnost ili transakcija sumnjiva ili ne, računovođe će možda morati da izvrše dodatna ispitivanja (u okviru uobičajenog posla ili poslovnog odnosa) klijenta ili njegove evidencije, što se obično može obaviti kao deo procesa računovođe za PPS. Uobičajeni komercijalni upiti radi ispunjavanja obaveza prema klijentima mogu vam pomoći u razumevanju aktivnosti ili transakcije kako bi se utvrdilo da li je sumnjiva ili ne.

Izveštavanje o sumnjivim aktivnostima/transakcijama, dojavljivanje, interne kontrole i države visokog rizika (R.23)

104. R.23 utvrđuje obaveze za računovođe u pogledu izveštavanja i dojavljivanja, unutrašnjoj kontroli i državama visokog rizika kako je utvrđeno u R.20, R.21, R.18 i R.19.

Izveštavanje o sumnjivim transakcijama i dojavljivanje (R.20, 21 i 23)

105. R.23 zahteva od računovođa da prijavljuju sumnjive transakcije navedene u R.20. Ako zakon ili propisi predviđaju obavezu prijavljivanja sumnjivih aktivnosti čim se javi sumnja, izveštaj se mora podneti bez odlaganja. Zahtev za podnošenje IST nije predmet PR, ali mora se podneti uvek kada propis određene države to nalaže.

106. Od računovođa se može zahtevati da prijavljuju sumnjive aktivnosti, kao i određene sumnjive transakcije, pa tako mogu pripremati izveštaje o velikom broju scenarija, uključujući sumnjive poslovne strukture ili profile rukovodstva za koje ne postoji legitiman ekonomski razlog i sumnjive transakcije, kao što je nezakonito prisvajanje sredstva, lažno fakturisanje ili kupovina robe koja nije povezana sa poslovanjem

kompanije. Kao što je navedeno u INR.23, kada računovođe žele da odvrata klijenta od nelegalnih aktivnosti, to onda nije isto što i dojavljivanje.

107. Međutim, treba napomenuti da je pristup zasnovan na proceni rizika prikladan za identifikaciju sumnjive aktivnosti ili transakcije usmeravanjem dodatnih resursa u one oblasti koje su označene kao rizičnije. Relevantni nadležni organi ili SRT mogu da daju informacije računovođama koje mogu da posluže za unapređenje pristupa za identifikovanje sumnjivih aktivnosti ili transakcija, kao dela PR. Računovođa bi takođe trebalo da periodično proceni adekvatnost svog sistema za prepoznavanje i prijavljivanje sumnjivih aktivnosti ili transakcija.

108. Računovođe treba da analiziraju PPS ako sumnjaju na PN/FT.

Interne kontrole i usklađenost (R.18 i 23)

109. Da bi računovođe imale efikasan PR, proces zasnovan na proceni rizika mora biti ugrađen u interne kontrole preduzeća i koje moraju biti prikladne veličini i složenosti firme.

Interne kontrole i upravljanje

110. Snažno liderstvo i angažovanje višeg rukovodstva i Upravnog odbora (ili ekvivalentnog tela) u oblasti SPN/SFT važni su aspekti primene PR. Više rukovodstvo mora kreirati kulturu poštovanja propisa i obezbediti da se zaposleni pridržavaju politika, postupaka i procesa firme osmišljenih da ograniče i kontrolišu rizike.

111. Priroda i obim kontrola za potrebe SPN/SFT, kao i ispunjavanje nacionalnih zakonskih propisa, moraju biti srazmerni riziku koji nose usluge koje se nude. Pored drugih internih kontrola usklađenosti sa propisima, priroda i opseg kontrola za potrebe SPN/SFT obuhvataće niz aspekata, kao što su:

- a) imenovanje pojedinca ili pojedinaca na rukovodećem nivou koji su odgovorni za upravljanje usklađenošću sa propisima za SPN/SFT;
- b) osmišljavanje politika i postupaka kojima se resursi usmeravaju na rizičnija preduzeća, usluge, proizvode, klijente i geografske lokacije u kojima njihovi klijenti/oni posluju, i uključuju politike PPS, postupke i procese zasnovane na proceni rizika;
- c) uspostavljanje adekvatne kontrole pre nego što se ponude nove usluge; i
- d) obezbeđenje adekvatne kontrole za prijem klijenata visokog rizika ili pružanje usluga višeg rizika, kao što je odobrenje rukovodstva.

112. Ove politike i procedure treba da se primenjuju u celoj firmi i uključuju:

- a) redovno preispitivanje politika i postupaka firme da bi i dalje bile prikladne za datu svrhu;
- b) vršenje redovne revizije usklađenosti kako bi se proverilo da li zaposleni pravilno sprovode politike i procedure firme;
- c) redovan izveštaj višem menadžmentu o inicijativama za poštovanje propisa, identifikovanim nedostacima u smislu usklađenosti, preduzetim korektivnim radnjama i podnesenim IST;
- d) planiranje promena rukovodstva, zaposlenih ili strukture preduzeća tako da postoji kontinuitet poštovanja propisa;
- e) fokusiranje na ispunjavanje svih regulatornih zahteva za vođenje evidencije i izveštavanje, preporuke za SPN/SFT i obezbeđivanje blagovremenih ažuriranja kao odgovor na promene propisa;
- f) omogućavanje blagovremene identifikacije transakcija koje treba da budu predmet izveštavanja i osiguravanje tačnosti potrebnih izveštaja;
- g) uključivanje usklađenosti sa propisima o SPN/SFT u opis poslova i procenu učinka relevantnog kadra;

- h) obezbeđivanje odgovarajuće obuke za relevantan kadar;
- i) postojanje odgovarajućih sistema upravljanja rizikom kako bi se utvrdilo da li je klijent, potencijalni klijent ili stvarni vlasnik politički eksponirano lice ili osoba koja podleže važećim finansijskim sankcijama;
- j) obezbeđivanje adekvatnih kontrola klijenata i usluga visokog rizika, po potrebi (npr. dodatna provera poslovanja, dokazi o izvoru bogatstva i sredstava klijenta i usmeravanje ka višem rukovodstvu, ili dodatni pregled i/ili konsultacije);
- k) veća usredsređenost na poslovanje računovođe/računovodstvene firme (npr. usluge, klijente i geografske lokacije) koji su podložniji zloupotrebi u smislu PN/FT;
- l) omogućavanje periodičnog pregleda procesa procene i upravljanja rizikom, uzimajući u obzir okruženje u kojem računovođa/računovodstvena firma posluje i usluge koje pruža; i
- m) obezbeđivanje funkcije usklađivanja sa propisima o SPN/SFT i programa pregleda, prema potrebi, imajući u vidu obim organizacije i prirodu računovodstvene prakse.

113. Firma treba da izvrši procenu rizika na nivou kompanije koja uzima u obzir veličinu i prirodu prakse; postojanje klijenata visokog rizika (ako ih ima); i pružanje visoko rizičnih usluga (ako ih ima). Kada se završi, procena rizika na nivou kompanije će pomoći kompaniji u osmišljavanju njenih politika i postupaka.

114. Računovođe bi trebalo da razmotre korišćenje dokazanih rešenja zasnovanih na tehnologiji da smanje na minimum rizik od grešaka i utvrde efikasnost svojih procesa SPN/SFT. Budući da će ova rešenja, tokom svog razvoja, verovatno postajati sve pristupačnija i bolje prilagođena potrebama računovođa, ovo može biti posebno važno za manje firme koje možda imaju manje mogućnosti da posvete značajne resurse i vreme ovim aktivnostima.

115. U zavisnosti od veličine firme, vrste pruženih usluga, profila rizika klijenata i ukupnog procenjenog rizika od PN/FT, interne procedure je moguće pojednostaviti. Na primer, za samostalne stručnjake, koji pružaju ograničen obim usluga klijentima niskog rizika, prihvatanje klijenta može biti rezervisano samo za samostalne vlasnike uzimajući u obzir njihovo poslovanje i znanje i iskustvo klijenta. Uključenost samo samostalnih vlasnika takođe može biti potrebno u otkrivanju i proceni mogućih sumnjivih aktivnosti. Za veće firme, koje opslužuju raznovrsnu bazu klijenata i pružaju različite usluge na različitim geografskim lokacijama, verovatno će biti potrebne složenije procedure.

Interni mehanizmi za obezbeđivanje usklađenosti

116. Računovođe (na nivou višeg rukovodstva) treba da nadgledaju efikasnost internih kontrola. Ako računovođe utvrde bilo kakve slabosti u tim internim kontrolama, trebalo bi osmisliti pojačane procedure.

117. Najefikasnije sredstvo za praćenje internih kontrola je redovna (obično barem jednom godišnje) nezavisna (interna ili eksterna) revizija usklađenosti poslovanja. Ako se sprovodi interno, zaposleni koji poseduje dobro radno znanje o okviru internih kontrola, politika i procedura firme u smislu SPN/SFT i dovoljno je visoko rangiran da može da ih dovede u pitanje treba da sprovodi tu reviziju. Osoba koja vrši nezavisnu reviziju ne sme biti ista osoba koja je kreirala ili sprovela kontrole koje su predmet pregleda. Revizija usklađenosti poslovanja treba da obuhvati reviziju dokumentacije o PPS da bi se potvrdilo da zaposleni pravilno primenjuju procedure kompanije.

118. Ako se revizijom usklađenosti utvrde određene slabosti i daju preporuke o tome kako poboljšati politike i procedure, tada više rukovodstvo treba da nadgleda kako firma postupa sa tim preporukama.

119. Računovođe bi trebalo redovno da pregledaju/ažuriraju procene rizika na nivou cele kompanije i da obezbede da se politike i postupci i dalje tiču onih područja u kojima su rizici od PN/FT najveći.

Provera kandidata i zapošljavanje

120. Računovođe treba da analiziraju veštine, znanja i iskustvo zaposlenih pre dodeljivanja zadataka ali i redovno nakon toga. Nivo procena bi trebalo da bude srazmeran njihovoj ulozi u firmi i rizicima od PN/FT sa kojima se mogu susresti. Procena može da obuhvata proveru prethodne osuđivanosti i druge oblike proveravanja pre zaposlenja, kao što su provera istorije zaduživanja i prethodnih angažovanja (u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom) za ključna radna mesta.

Obrazovanje, obuka i izgradnja svesti

121. R.18 zahteva da računovodstvene firme/računovođe obezbede svojim zaposlenicima obuku u oblasti SPN/SFT. Računovođama, a naročito onim u manjim firmama, takva obuka takođe može pomoći da uvećaju svoja saznanja o obavezama koje se odnose na monitoring. Posvećenost računovodstvene kompanije u smislu postojanja odgovarajuće kontrole u osnovi se oslanja i na obuku i na svest o ovim pitanjima. To zahteva sveobuhvatne napore da se svim relevantnim zaposlenima obezbede najmanje opšte informacije o zakonima, propisima i unutrašnjim politikama o SPN/SFT.

122. Preduzeća bi trebalo da obezbede obuku s konkretnim ciljem da podignu svest računovođa koji pružaju određene aktivnosti klijentima visokog rizika i računovođa koji pružaju usluge većeg rizika. Studije slučajeva (zasnovane na činjenicama i hipotetičke) su dobar način da se zakonski propisi ožive i postanu razumljiviji. Obuka takođe treba da bude usmerena na ulogu koju pojedinac obavlja u procesu SPN/SFT. Ovo bi moglo uključivati obuku o lažnoj dokumentaciji za one koji obavljaju poslove identifikacije i verifikacije ili obuku u vezi sa uočavanjem opasnosti za one koji sprovode procenu rizika klijenta/transakcija.

123. U skladu sa PR, posebnu pažnju treba posvetiti faktorima rizika ili okolnostima koje se dešavaju u sopstvenoj praksi računovođe. Pored toga, nadležni organi, SRT i predstavnička tela trebalo bi da sarađuju sa obrazovnim institucijama kako bi osigurali da relevantni nastavni programi obuhvataju rizike PN/FT. Ista obuka treba da bude dostupna i studentima koji pohađaju kurseve za računovođe.

124. Preduzeća moraju da obezbede svojim zaposlenima odgovarajuću obuku o SPN/SFT. U smislu obezbeđivanja usklađenosti sa ovim zahtevom, računovođe mogu da uzmu u obzir svaku obuku o SPN/SFT koja je bila deo uslova za sticanje radnog mesta i uslov vezan za kontinuirano profesionalno usavršavanje profesionalnog kadra. Takođe moraju obezbediti odgovarajuću obuku za relevantne zaposlene bez profesionalnih kvalifikacija, na nivou koji odgovara funkcijama koje ta lica obavljaju i verovatnoći da se susretnu sa sumnjivim aktivnostima.

125. Ukupan pristup zasnovan na proceni rizika i različite dostupne metode obuke i obrazovanja daju računovođama fleksibilnost u pogledu učestalosti, mehanizama organizovanja i fokusa ovih obuka. Računovođe bi trebalo da naprave analizu zaposlenih i raspoloživih resursa i primene programe obuke koji obezbeđuju odgovarajuće informacije o SPN/SFT, a koje su:

- a) prilagođene relevantnim nadležnostima zaposlenih (npr. kontakt sa klijentom ili administracija);
- b) dovoljno detaljne (npr. uzimajući u obzir prirodu usluga koje pružaju računovođe);
- c) učestalosti koja odgovara stepenu rizika vrste posla koji obavljaju računovođe; i
- d) se koriste za testiranje i procenu znanja zaposlenih o predstavljenim informacijama.

Države visokog rizika (R.19 i 23)

126. U skladu sa R.19, računovođe bi trebalo sa sprovode pojačane mere provere poslovanja stranke (pogledati stav 72 u prethodnom delu), srazmerne rizicima, u smislu poslovnih odnosa i transakcija sa klijentima iz država za koje FATF to preporučuje.

Deo IV - Smernice za nadzorne organe

127. R.28 zahteva da računovođe budu predmet odgovarajućih propisa i nadzora u smislu SPN/SFT. Nadzorni organi i SRT moraju da obezbede da računovođe izvršavaju svoje obaveze iz R.1.

Pristup zasnovan na proceni rizika za Nadzorni organe

128. Pristup SPN/SFT koji se temelji na proceni rizika znači da su mere preduzete za smanjenje PN/FT proporcionalne rizicima. Nadzorni organi i SRT bi trebalo efikasnije da nadgledaju raspoređivanje resursa na oblasti sa većim rizikom PN/FT. R.28 zahteva da računovođe budu predmet odgovarajućih propisa i nadzora u smislu SPN/SFT. Iako je svaka zemlja odgovorna da obezbedi adekvatan nacionalni okvir u vezi sa propisima i nadzorom nad računovođama, svi relevantni nadzorni organi i SRT bi trebalo jasno da razumeju rizik od PN/FT koji postoji u relevantnom pravnom sistemu.

Uloga nadzornih organa i SRT u kontroli i monitoringu

129. Prema R.28, države mogu odrediti nadležni organ ili SRT kako bi obezbedile efikasan nadzor računovođe, pod uslovom da SRT može da obezbedi da njegovi članovi poštuju svoje obaveze u smislu SPN/SFT.

130. SRT je telo koje predstavlja profesiju (npr. računovođe, pravni stručnjaci, javni beležnici, drugi nezavisni pravni stručnjaci ili PUTK) sačinjeno od stručnjaka kao članova, koje ima ulogu (bilo ekskluzivno ili u saradnji sa drugim subjektima) u regulisanju lica koja su kvalifikovana da se bave određenom profesijom. SRT takođe obavlja nadzorne funkcije ili funkcije monitoringa (npr. primenjuje pravila kako bi oni koji se bave profesijom poštovali visoke etičke i moralne standarde).

131. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da imaju odgovarajuća ovlašćenja za vršenje svojih nadzornih funkcija (uključujući ovlašćenja za praćenje i izricanje efikasnih, srazmernih i odvraćajućih sankcija), i odgovarajuće finansijske, ljudske i tehničke resurse. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da utvrde učestalost i intenzitet svojih nadzornih radnji ili monitoringa za računovođe na osnovu svog razumevanja rizika od PN/FT i uzimajući u obzir karakteristike računovođa, posebno njihovu raznolikost i broj.

132. Države bi trebalo da obezbede da nadzorni organi i SRT budu sposobni da vrše funkciju nadležnih organa u identifikaciji i sankcionisanju nepoštovanja propisa od strane svojih članova. Države bi trebalo da obezbede i da SRT budu dobro obavешtena o važnosti SPN/SFT, uključujući i mere sprovođenja zakona po potrebi.

133. Države bi takođe trebalo da se pozabave rizikom da nadzor SPN/SFT od strane SRT može biti ometen suprotstavljenim ciljevima koji se odnose na ulogu SRT u predstavljanju svojih članova, dok su istovremeno u obavezi da ih nadgledaju. Ako SRT ima članove koji dolaze iz populacije koja je pod nadzorom, ili ih predstavlja, relevantne osobe ne bi trebalo dalje da učestvuju u monitoringu/nadzoru njihovih poslova/firmi da bi izbegli sukob interesa.

134. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da jasno preusmere odgovornost za upravljanje aktivnostima povezanim sa SPN/SFT, u slučajevima kada su oni odgovorni i za druge regulatorne sfere.

Razumevanje rizika od PN/FT

135. Stepen do kojeg nacionalni okvir omogućava računovođama da primenjuju PR bi trebalo da odražava prirodu, raznolikost i zrelost sektora i njegov profil rizika, kao i rizike od PN/FT povezane sa pojedinačnim računovođama.

136. Pristup informacijama o rizicima od PN/FT je od suštinskog značaja za efikasan pristup zasnovan na proceni rizika. Od država se zahteva da preduzmu odgovarajuće korake za kontinuirano identifikovanje i procenu rizika od PN/FT kako bi (a) vršili obaveštavanje o potencijalnim promenama u režimu SPN/SFT, uključujući promene zakona, propisa i drugih mera; (b) pomagale u dodeljivanju i određivanju prioriteta u trošenju sredstava za SPN/SFT od strane nadležnih organa; i (c) obezbeđivale informacije za procene rizika za SPN/SFT koje vrše računovođe i nacionalnu procenu rizika u određenom pravnom sistemu. Države bi trebalo da ažuriraju procene rizika i da imaju mehanizme za pružanje odgovarajućih informacija o rezultatima nadležnim organima, SRT i računovođama. U situaciji kada neki računovođa ima ograničene kapacitete za prepoznavanje rizika od PN/FT, država bi trebalo da sarađuje sa sektorom kako bi razumela njihove rizike.

137. Nadzorni organi i SRT bi trebalo, prema potrebi, da koriste različite izvore za identifikaciju i procenu rizika od PN/FT. Oni bi mogli da budu, ali neće biti ograničeni na, nacionalne procene rizika određenog pravnog sistema, nadnacionalne procene rizika, domaće ili međunarodne tipologije, stručnost u oblasti nadzora i povratne informacije od FOS. Potrebne informacije se mogu pribaviti i odgovarajućom razmenom informacija i saradnjom između nadzornih organa u SPN/SFT, kada ih ima više za različite sektore (pravni stručnjaci, računovođe i PUTK).

138. Ovi izvori takođe mogu biti korisni u određivanju mere u kojoj je računovođa u stanju da efikasno upravlja rizikom od PN/FT. Razmena informacija i saradnja bi trebalo da bude praksa koju sprovode nadzorni organi za SPN/SFT u svim sektorima (pravni stručnjaci, računovođe i PUTK).

139. Nadležni organi takođe mogu da razmotre sprovođenje ciljane sektorske procene rizika radi boljeg razumevanja specifičnog okruženja u kojem računovođe deluju u zemlji i prirode usluga koje pružaju.

140. Nadležni organi i SRT treba da razumeju nivo svojstvenog rizika, uključujući prirodu i složenost usluga koje pruža računovođa. Nadležni organi i SRT takođe treba da razmotre vrstu usluga koje računovođa pruža, kao i njegovu veličinu i poslovni model (npr. da li je to u pitanju samostalni stručnjak), korporativne upravljačke aranžmane, finansijske i računovodstvene informacije, distribucione kanale, profile klijenata, geografski položaj i zemlje poslovanja. Nadležni organi i SRT takođe treba da uzmu u obzir kontrole koje su uspostavile računovođe (npr. kvalitet politike upravljanja rizikom, funkcionisanje funkcije internog nadzora i kvalitet nadzora svih aranžmana sa eksternim izvršiocima i podgovaračima).

141. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da obezbede da populacija koju nadziru bude u potpunosti svesna i usklađena sa merama za identifikaciju i proveru klijenta, klijentovog izvora bogatstva i sredstava tamo gde je to potrebno, zajedno sa merama koje su namenjene obezbeđivanju transparentnosti stvarnog vlasništva, jer su to sveobuhvatna pitanja koja utiču na nekoliko aspekata SPN/SFT.

142. Da bi dodatno razumeli ranjivosti povezane sa stvarnim vlasništvom, sa posebnim fokusom na učešće profesionalnih posrednika, nadzorni organi bi trebalo da budu upoznati sa istraživačkim radovima i tipologijama koje su objavila međunarodna tela.²⁹ Korisno je pogledati i Zajednički izveštaj Grupe FATF i Egmont o prikriivanju stvarnog vlasništva koji je objavljen u julu 2018. godine.

143. Nadležni organi i SRT bi trebalo periodično da analiziraju svoje procene profila rizika od PN/FT za računovođe, uključujući slučajeve kade se okolnosti značajno promene ili se pojave nove pretnje, i na odgovarajući način prenesu nove procene struci.

Ublažavanje i upravljanje rizikom od PN/FT

144. Nadzorni organi i SRT treba da preduzmu srazmerne mere za ublažavanje i upravljanje rizikom od PN/FT. Nadležni organi i SRT treba da utvrde učestalost i intenzitet ovih mera na osnovu svog razumevanja inherentnih rizika od PN/FT. Nadzorni organi i SRT treba da razmotre karakteristike računovođa, posebno kada

²⁹ Kao što su FATF, OECD, SB, MMF i UNODC

rade kao profesionalni posrednici, odnosno njihovu raznolikost i broj. Jasno razumevanje rizika od PN/FT je od suštinskog značaja: (a) koji postoje u državi; i (b) koji su povezani sa tipom računovođe i njegovim/njenim klijentima, proizvodima i uslugama.

145. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da uzmu u obzir profil rizika računovođa prilikom procene adekvatnosti unutrašnjih kontrola, politika i procedura.

146. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da razviju metode za identifikaciju koje računovođe su pod najvećim rizikom da ih kriminalci koriste. To uključuje razmatranje verovatnoće i uticaja rizika od PN/FT.

147. Verovatnoća znači mogućnost da će se PN/FT dogoditi kao posledica aktivnosti koje obavljaju računovođe i okruženja u kome posluju. Rizik se takođe može povećati ili smanjiti u zavisnosti od drugih faktora:

- a) rizik usluga i proizvoda (verovatnoća da se usluge ili proizvodi mogu koristiti za PN/FT);
- b) rizik klijenta (verovatnoća da sredstva klijenta mogu imati kriminalno poreklo);
- c) prirode transakcija (npr. učestalost, obim, druga strana);
- d) geografski rizik (bilo da računovođa, njegovi/njeni klijenti ili drugi subjekti posluju na rizičnijim lokacijama); i
- e) drugi pokazatelji rizika zasnovani su na kombinaciji objektivnih faktora i iskustva, kao što je širi rad nadzornog organa sa računovođom, kao i informacije o njegovoj istoriji poštovanja propisa, pritužbe na računovođu ili o kvalitetu njegovih internih kontrola i obaveštajni podaci organa reda o sumnjama u umešanost u finansijska krivična dela (uključujući i nesvesno pomaganje). Ostali slični faktori mogu uključivati informacije organa vlasti/organa reda, uzbunjivača ili negativni medijski izveštaji kredibilnih medija, posebno oni koji se odnose na predikatna krivična dela PN/FT ili finansijska krivična dela.

148. Prilikom usvajanja PR u nadzoru, nadzorni organi mogu da razmisle o razvrstavanju nadziranih subjekata sa sličnim karakteristikama i profilima rizika u grupacije za potrebe nadzora. Primeri karakteristika i profila rizika mogu biti veličina poslovanja, vrsta klijenata koji se opslužuju i geografske oblasti aktivnosti. Uspostavljanje takvih grupacija bi omogućilo nadzornim organima da sveobuhvatno sagledaju sektor, za razliku od pristupa u kojem se usredsređuju na pojedinačne rizike koje sa sobom nose pojedine firme. Ako se profil rizika računovođe u grupi promeni, nadzorni organi mogu da preispitaju nadzorni pristup, što može podrazumevati izmeštanje računovođe iz grupacije.

149. Nadzorni organi i SRT takođe treba da razmotre uticaj, tj. potencijalnu prouzrokovanu štetu ako računovođa ili grupa računovođa učestvuje u pomaganju PN/FT. Mali broj računovođa može prouzrokovati visok nivo štete. To može da zavisi od:

- a) veličine (tj. prometa), broja i vrste klijenata, broja poslovnih prostorija, vrednosti transakcija, itd.); i
- b) veza ili rada sa drugim preduzećima (što bi moglo da utiče na podložnost uključivanja u „slojevite“ aktivnosti, npr. prikrivanje porekla transakcije radi legalizacije imovine).

150. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da kontinuirano ažuriraju procenu rizika. Rezultat procene će pomoći u određivanju resursa koje će nadzorni organ dodeliti za nadzor računovođa.

151. Nadzorni organi ili SRT bi trebalo da razmotre da li računovođe ispunjavaju trenutne uslove za kontinuirano učešće u profesiji, kao i procene stručnost i sposobnosti i ispravnost. Ovo podrazumeva da li računovođa ispunjava očekivanja vezana za poštovanje propisa o SPN/SFT. Ovo se sprovodi kada nadgledani subjekat počne da se bavi profesijom, a i kontinuirano nakon toga.

152. Ako pravni sistem odabere da označi čitav sektor kao sektor većeg rizika, trebalo bi da bude moguće da se napravi razlika između kategorija računovođa na osnovu faktora kao što su baza klijenata, države u kojima rade i primenjive kontrole SPN/SFT.

153. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da razumeju da u režimu zasnovanom na proceni riziku neće sve računovođe usvojiti identične kontrole za SPN/SFT i da izolovani incident u kome je računovođa deo nelegalne transakcije nehotice ne mora nužno poništiti integritet kontrola SPN/SFT računovođe. Istovremeno, računovođe treba da razumeju da ih fleksibilni PR ne oslobađa primene delotvornih kontrola za SPN/SFT.

154. Nadzorni organi i SRT treba da koriste svoja otkrića za pregled i ažuriranje svojih procena rizika od PN/FT i, ako je potrebno, razmotre da li su njihov pristup nadzoru SPN/SFT i postojeća pravila i smernice za SPN/SFT i dalje adekvatne. Kada god je to potrebno i u skladu sa relevantnim zahtevima za poverljivost, ova saznanja treba preneti računovođama kako bi im se omogućilo da poboljšaju svoj PR.

Nadzor kod pristupa zasnovanom na proceni rizika

Licenciranje ili registracija

155. R.28 zahteva da država obezbedi da računovođe podležu regulatornim i nadzornim merama da bi se osiguralo da je profesija usklađena sa zahtevima za SPN/SFT.

156. R.28 zahteva da Nadzorni organ ili SRT preduzmu neophodne mere da spreče kriminalce ili njihove saradnike da budu profesionalno akreditovani ili poseduju ili budu stvarni vlasnici značajnog ili kontrolnog udela ili obavljaju upravljačku funkciju u računovodstvenoj praksi. To se može postići evaluacijom tih osoba putem testa sposobnosti i ispravnosti.

157. Mehanizam izdavanja dozvola ili registracije jedan je od načina da se identifikuju računovođe na koje bi trebalo primeniti regulatorne i nadzorne mere, uključujući test sposobnosti i ispravnosti. Time se omogućava i identifikacija broja računovođa za potrebe procene i razumevanja rizika od PN/FT za državu, kao i mere koje bi trebalo preduzeti radi njihovog ublažavanja u skladu sa R.1.

158. Licenciranje ili registracija daje nadzornom organu ili SRT sredstva za obavljanje uloge „vratara“ oko toga ko može sprovesti aktivnosti navedene u R.22. Zahvaljujući licenciranju ili registraciji računovođe bivaju podvrgnute nadgledanju poštovanja pravila za SPN/SFT nakon sticanja licence ili nakon registracije.

159. Nadležni organ ili SRT treba aktivno da utvrđuje koji pojedinci i preduzeća treba da budu pod nadzorom koristeći obaveštajne podatke drugih nadležnih organa (npr. FOS, registar preduzeća ili poreski organ), informacije finansijskih institucija i DNFPB, predstavke, dostupne informacije iz oglasa i poslovnih i komercijalnih registara ili bilo kojih drugih izvora koji ukazuju na to da postoje osobe bez nadzora ili kompanije koje sprovode aktivnosti navedene u R.22.

160. Okviri licenciranja ili registracije treba da definišu aktivnosti koje podležu licenciranju ili registraciji, zabrane rad nelicenciranim ili neregistrovanim pojedincima ili kompanijama da obavljaju te aktivnosti i odrede mere kako za neizdavanje dozvola ili registracija, tako i za uklanjanje „loših aktera“.

161. Izrazi „licenciranje“ ili „registracija“ ne zamenjuju jedan drugog. Režim licenciranja uglavnom postoji kod finansijskih institucija kada se nameću obavezni minimalni zahtevi zasnovani na Temeljnim načelima o pitanjima kao što su kapital, upravljanje i resursi za upravljanje i ublažavanje prudencijalnih rizika, rizika ponašanja kao i rizika od PN/FT na stalnoj osnovi. Neki pravni sistemi usvojili su slične režime licenciranja za računovođe, uglavnom tamo gde računovođe pružaju usluge trustovima i kompanijama, kako bi obuhvatili aspekte zahteva prudenције i ponašanja u upravljanju višim nivoima rizika PN/FT koji su identifikovani u tom sektoru.

162. Pravni sistem može da ima registarski okvir za ceo sektor DNFPB, uključujući računovođe, ili poseban okvir registracije za svaki sastavni deo DNFPB. Generalno, nadorni organ ili SRT vrši funkciju registracije.

163. Nadorni organ ili SRT treba da obezbedi da uslovi za licenciranje ili registraciju i postupak prijavljivanja budu jasni, objektivni, javno dostupni i da se dosledno primenjuju. Dodela licence ili registracija

treba da bude objektivna i blagovremena. SRT može da bude odgovorno i za nadzor i za zastupanje interesa svojih članova. Ako je to slučaj, SRT bi trebalo da obezbedi da se odluke o registraciji donose odvojeno i nezavisno od aktivnosti koje se tiču zastupanja članova.

Test sposobnost i ispravnosti

164. Test sposobnost i ispravnosti je mehanizam koji omogućava da nadzorni organ ili SRT preduzme neophodne mere da spreči kriminalce ili njihove saradnike da poseduju, kontrolišu ili vrše funkciju upravljanja u računovodstvenoj praksi.

165. U skladu sa R.28, nadzorni organ ili SRT treba da utvrdi integritet svakog stvarnog vlasnika, onoga ko kontrolišu i pojedinaца koji obavljaju upravljačku funkciju u računovodstvenoj praksi. Međutim, odluke o sposobnosti i ispravnosti pojedinca se takođe mogu zasnivati na nizu faktora koji se tiču sposobnosti, časnosti i procene pojedinca, kao i integriteta.

166. U nekim pravnim sistemima, test sposobnost i ispravnosti predstavlja osnovni deo određivanja da li licencirati ili registrovati podnosioca zahteva za licencu i da li je u kontinuitetu korisnik licence ili registrant (uključujući vlasnike i one koji kontrolišu, tamo gde je to primenjivo) sposoban i ispravan da nastavi da vrši tu ulogu. Početna procena sposobnosti i ispravnosti pojedinca je kombinacija pribavljanja informacija od pojedinca i potvrđujućih elemenata te informacije dobijenih od nezavisnih verodostojnih izvora da bi se utvrdilo da li je pojedinac sposoban i ispravan za to mesto.

167. Proces utvrđivanja sposobnosti i ispravnosti uglavnom zahteva od podnosioca prijave da popuni upitnik. Upitnikom se mogu prikupljati lični identifikacioni podaci, istorijski podaci o prebivalištu i zaposlenjima, i od podnosioca se može zahtevati da otkrije sve osuđujuće presude ili nepovoljne presude, uključujući tekuće postupke gonjenja u kojima može doći do izricanja osuđujuće presude, a koje se odnose na podnosioca zahteva. Ove informacije trebalo bi potkrepiti da bi se utvrdila dobronamernost pojedinca. Ovakve provere mogu obuhvatati provere o pojedincu kod nadležnih ili nadzornih organa ili proveru pojedinca u nezavisnim elektronskim bazama podataka. Prikupljeni lični podaci treba da ostanu poverljivi.

168. Nadzorni organ ili SRT takođe treba kontinuirano da proveravaju da su oni koji poseduju ili su stvarni vlasnici značajnog ili kontrolnog udela i pojedinci koji obavljaju upravljačke funkcije sposobni i ispravni. Test sposobnost i ispravnosti bi trebalo da se primenjuje u slučaju novih vlasnika, onih koji imaju kontrolu nad privrednim društvom i pojedinaца koji imaju upravljačke funkcije. Nadzorni organ ili SRT treba da sprovede ponovnu procenu sposobnosti i ispravnosti ovih osoba na osnovu saznanja dobijenih nadzorom, informacija dobijenih od drugih nadležnih organa; ili javnih informacija koje ukazuju na značajna negativna dešavanja.

„Kompanije koje imaju samo ime“

169. Nadzorni organ ili SRT treba da obezbedi da zahtevi za licenciranje ili registraciju nalažu da podnosilac zahteva ima značajno fizičko prisustvo u datoj državi. To obično znači da bi podnosilac zahteva trebalo da ima svoje mesto poslovanja u toj državi. Ako je podnosilac zahteva pravno lice, najvažniji pojedinci i rukovodstvo pravnog lica bi takođe trebalo da imaju boravište u u toj državi i aktivno učestvuju u poslovanju. Preduzeće koje ima samo zaposlene bez profesionalnih kvalifikacija računovođe ne treba licencirati ili registrovati.

170. Nadzorni organ ili SRT bi trebalo da razmotri vlasničku i kontrolnu strukturu podnosioca zahteva kako bi utvrdio da će u okviru preduzeća, koje razmatra u smislu licenciranja ili registracija, postojati dovoljno rukovodećih funkcija. Faktori koje treba uzeti u obzir mogu uključivati razmatranje o tome gde je prebivalište stvarnih vlasnika i lica koja imaju kontrolu, broj i vrsta upravljačkih funkcija koje podnosilac zahteva predlaže da ima u državi, kao što su direktori i rukovodioci, uključujući rukovodioce zadužene za poštovanje propisa, i kalibar pojedinaца koji će obavljati te funkcije.

171. Nadzorni organ ili SRT bi takođe trebalo da razmotri da li vlasnička i kontrolna struktura računovođa ometa identifikovanje stvarnih vlasnika i lica koja kontrolišu, ili stvara prepreke za primenu efikasnog nadzora.

Monitoring i nadzor

172. Nadzorni organi i SRT treba da preduzmu mere za efikasno nadgledanje računovođa vršenjem nadzora na terenu i u kancelariji. Priroda ovog monitoringa zavisice od profila rizika koje je pripremio Nadzorni organ ili SRT i pripadajućeg pristupa zasnovanog na proceni rizika. Nadzorni organi i SRT mogu da se odluče da prilagode:

a) nivo provera potrebnih za obavljanje njihove funkcije licenciranja/registracije: tamo gde je rizik od PN/FT povezan sa sektorom nizak, mogućnosti za PN/FT povezane sa određenom poslovnom aktivnošću mogu biti ograničene i odobrenja se mogu davati na osnovu pregleda osnovne dokumentacije. Tamo gde je rizik od PN/FT povezan sa sektorom visok, Nadzorni organi i SRT mogu zatražiti dodatne informacije.

b) tip nadzora SPN/SFT na terenu ili u kancelariji: Nadzorni organi i SRT mogu da odrede potrebnu kombinaciju nadzora računovođa na terenu ili u kancelariji. Kancelarijski nadzor može uključivati analizu godišnjih nezavisnih revizija i drugih obaveznih izveštaja, identifikovanje rizičnih posrednika (tj. na osnovu veličine firmi, učešća u prekograničnim aktivnostima ili određenim poslovnim sektorima), automatizovani pregled registra radi otkrivanja nedostajućih podataka o stvarnom vlasništvu i identifikacija osoba odgovornih za podneske. Takođe može obuhvatati sprovođenje tematskih pregleda sektora, uvođenjem obaveze za preduzeća da periodično dostavljaju informacije. Kancelarijski nadzor možda nije prikladan u situacijama sa višim rizikom. Inspekcije na terenu mogu uključivati pregled internih politika, kontrola i postupaka SPN/SFT, intervjuisanje najvišeg rukovodstva, drugih službenika zaduženih za poštovanje propisa, relevantnih službenika i zaposlenih, razmatranje sopstvenih procena rizika, proveravanje dokumenata i dokaza o PPS, analiza izveštavanja o sumnji na PN/FT koje se odosi na klijente i druga pitanja koja mogu biti uočena tokom terenskih poseta na licu mesta i testiranja obaveza izveštavanja na uzorku tamo gde je to adekvatno.

c) učestalost i priroda stalnog nadzora SPN/SFT: Nadzorni organi i SRT trebalo bi da proaktivno prilagođavaju učestalost nadzora SPN/SFT u skladu sa identifikovanim rizicima i kombinuju periodične preglede i ad hoc nadzor u SPN/SFT kada se pojave problemi (npr. uzbunjivanje, informacije od nadležnih organa ili druga saznanja dobijena tokom nadzora koji su rezultat uključivanja računovođa u uzorke tematskih pregleda).

d) intenzitet nadzora u SPN/SFT: Nadzorni organi i SRT bi trebalo da odluče o odgovarajućem obimu ili nivou procene u skladu sa utvrđenim rizicima, sa ciljem da procene adekvatnost politika i postupaka računovođa koji su osmišljeni tako da spreče da ih neko zloupotrebi. Primeri intenzivnijeg nadzora mogu uključivati; detaljno testiranje sistema i datoteka sa ciljem verifikacije primene i adekvatnost procene rizika računovođe, PPS, politiku i proces izveštavanja i vođenja evidencije, internu reviziju, intervjue sa zaposlenima na operativnom nivou, višim rukovodstvom i Upravnim odborom i procenu u SPN/SFT u vezi sa određenim delatnostima.

173. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da koriste svoje nalaze za potrebe analize i ažuriranja svojih procena rizika od PN/FT i, gdje je to potrebno, razmotre da li su njihov pristup nadzoru u okviru SPN/SFT i postojeća pravila i smernice za SPN/SFT i dalje adekvatni. Kad god je to potrebno i u skladu sa relevantnim zahtevima vezanim za poverljivost, ove nalaze treba predstaviti računovođama kako bi im se omogućilo da poboljšaju svoj PR.

174. Vođenje evidencije i obezbeđivanje kvaliteta su važni kako bi nadzorni organi mogli da dokumentuju i testiraju razloge značajnih odluka koje se odnose na nadzor u okviru SPN/SFT. Nadzorni organi treba da imaju odgovarajuću politiku čuvanja podataka i da mogu lako da pronađu informacije uz poštovanje odgovarajućeg zakona o zaštiti podataka. Vođenje evidencije je od presudne važnosti za rad nadzornih organa. Obezbeđivanje odgovarajućeg kvaliteta takođe je od

suštinske važnosti za proces nadzora kako bi se obezbedilo dosledno odlučivanje/sankcionisanje kod cele populacije pod nadzorom.

Sprovođenje propisa

175. R.28 zahteva da Nadzorni organi ili SRT imaju odgovarajuća ovlašćenja za obavljanje svojih funkcija, uključujući ovlašćenja za praćenje poštovanja propisa od strane računovođa. R.35 zahteva da države imaju ovlašćenja da nameću sankcije, bilo da su krivične, građanske ili upravne, svim DNFPB, uključujući i računovođe kada pružaju usluge navedene u R.22 (d). Sankcije bi trebalo da postoje i za direktore i više rukovodstvo firme kada računovođa ne ispunjava zahteve.

176. Nadzorni organi i SRT bi trebalo da koriste srazmerne mere, uključujući niz nadzornih intervencija i korektivnih radnji da bi se obezbedilo pravovremeno otklanjanje svih uočenih nedostataka. Sankcije mogu biti u rasponu od neformalnog ili pismenog upozorenja, ukora i osude do kaznenih mera (uključujući izbacivanje iz komore i krivično gonjenje gde je to potrebno) za grubo nepoštovanje propisa, jer utvrđene slabosti mogu imati šire posledice. Uopšteno, sistemske nepravilnosti ili značajno neadekvatne kontrole će za rezultat imati strožiji pristup nadzoru.

177. Sprovođenje propisa od strane nadzornih organa i SRT trebalo bi da bude srazmerno i da istovremeno ima odvratajući efekat. Nadzorni organi i SRT treba da imaju (ili ovlašćenja treba delegirati onima koji imaju) dovoljno resursa za istragu i praćenje nepoštovanja propisa. Sprovođenje propisa bi trebalo da za cilj ima eliminisanje nepoštovanja propisa.

Smernice

178. Nadzorni organi i SRT treba da predstave svoja očekivanja u regulatornom procesu. Ovo može da se sprovede kroz konsultativni proces uz značajno angažovanje relevantnih aktera, uključujući računovođe. Smernice mogu da budu u obliku široko definisanih zahteva zasnovanih na željenim ishodima, pravilima zasnovanim na proceni rizika i informacijama o tome kako nadzorni organi tumače odgovarajući zakon ili propis ili detaljnijih smernica o tome kako se najbolje primenjuje konkretna kontrola u okviru SPN/SFT. Smernice izdate za računovođe takođe bi trebalo da obrađuju rizik od PN/FT unutar njihovog sektora i utvrđuju pokazatelje PN/FT kao pomoć u identifikaciji sumnjivih transakcija i aktivnosti. Poželjno je da se sprovedu konsultacije oko svih ovih smernica, kada je to prikladno, i da budu sastavljene tako da odgovaraju kontekstu uloge nadzornih organa i SRT u relevantnom pravnom sistemu.

179. Kada su smernice za nadzorne organe široko definisane i zasnovane na principima, poželjno je dopuniti ih daljim smernicama koje su pripremili stručnjaci za računovodstvo, koje mogu pokrivati operativna i praktična pitanja sa više bitnih detalja i objašnjenja. Kada nadzorni organi sarađuju u stvaranju kombinovanih smernica za više sektora, nadzorni organi treba da obezbede da te smernice na adekvatan način obrađuju raznovrsne uloge koje pokrivaju ove smernice, i da takve smernice daju praktična uputstva svim planiranim korisnicima. Smernice za privatni sektor treba da budu u skladu sa nacionalnim zakonima i svim smernicama koje izdaju nadležni organi u vezi sa računovodstvenom profesijom i da budu u skladu sa svim ostalim zahtevima i obavezama u skladu sa zakonom.

180. Nadzorni organi treba da razmotre mogućnost komunikacije sa drugim relevantnim domaćim nadzornim organima kako bi se obaveze u skladu sa zakonom dosledno tumačile i umanjile razlike među sektorima (kao što su pravni stručnjaci, računovođe i PUTK). Više različitih smernica ne bi trebalo da budu razlog regulatorne arbitraže. Relevantni nadzorni organi bi trebalo da razmotre mogućnost pripreme zajedničkih uputstava uz konsultacije sa relevantnim sektorima, pri čemu treba da imaju u vidu da će u mnogim pravnim sistemima računovođe smatrati da će za njihovu profesiju biti najprkildnije i najefikasnije da postoje posebna uputstva.

181. Nadzorni organi treba da obezbeđuju ažurne informacije i smernice u pristupačnom formatu. Ovo može da obuhvati sektorske smernice, biltene, materijale na internetu, najnovije usmene informacije o nadzornim posetama, sastancima i godišnjim izveštajima.

Obuka

182. Obuka je važna kako bi nadzorni kadar i ostali relevantni zaposleni razumeli računovodstvenu profesiju i različite poslovne modele koji postoje. Konkretno, nadzorni organi treba da se pobrinu da zaposleni budu obučeni da ocenjuju kvalitet procene rizika od /FT i razmatraju adekvatnost, srazmernost, delotvornost i efikasnost politika, procedura i internih kontrola u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Preporučuje se da obuka ima praktičnu osnovu/dimenziju.

183. Obuka bi trebalo da omogući licima koji sprovode nadzor da formiraju zdrav zaključak o kvalitetu procene rizika koju su vršile računovođe i adekvatnosti i srazmernosti kontrola u SPN/SFT. Takođe bi trebalo da ima za cilj postizanje doslednosti u nadzornom pristupu na nacionalnom nivou, u slučajevima kada postoji više relevantnih nadzornih organa ili kada je nacionalni model nadzora decentralizovan ili fragmentisan.

Inklinacija

184. Nadzorni organi treba da izbegavaju da nalažu korišćenje sistema, alata ili softvera za SPN bilo koje treće strane koja pruža komercijalne usluge kako bi se izbegao sukob interesa u efikasnom nadzoru firmi.

Razmena informacija

185. Razmena informacija između javnog i privatnog sektora i unutar privatnog sektora (npr. između finansijskih institucija i računovođa) je važna za borbu protiv PN/FT. Aranžmani za razmenu informacija i razmenu obaveštajnih podataka između nadzornih organa i državnih organa (kao što su finansijsko-obaveštajne službe i organi gonjenja) bi trebalo bi da budu robusni, sigurni i da podležu nacionalnim zakonima i propisima.

186. Vrsta informacija koje se mogu razmenjivati između javnog i privatnog sektora uključuju:

- a) Procene rizika od PN/FT;
- b) Tipologije (tj. studije slučaja) o tome kako su perači novca ili finansijeri terorizma zloupotrebili računovođe;
- c) Povratne informacije o IST i drugim relevantnim izveštajima;
- d) Ciljane obaveštajne informacije koje nisu pod oznakom strogo poverljivo. U specifičnim okolnostima, i u skladu sa odgovarajućim zaštitnim merama kao što su sporazumi o poverljivosti, može takođe biti prikladno da organi vlasti razmenjuju ciljane poverljive informacije sa računovođama kao klasom ili pojedinačno; i
- e) Zemlje, osobe ili organizacije čija imovina ili transakcije treba da budu zamrznute u skladu sa ciljanim finansijskim sankcijama kako to zahteva R.6.

187. Domaća saradnja i razmena informacija između FOS i nadzornih organa, računovodstvene profesije i između nadležnih organa, uključujući organe gonjenja, obaveštajne službe, FOS, poreske organe, nadzorne organe i SRT takođe su od vitalnog značaja za efikasan monitoring/nadzor sektora. Takva saradnja i koordinacija mogu biti od pomoći u smislu izbegavanja propusta i preklapanja u nadzoru i obezbeđivanju razmene dobre prakse i saznanja. Razmenu informacija o aktivnim istragama prevara i završenim predmetima između nadzornih organa i organa gonjenja bi takođe trebalo podsticati. Kod razmene informacija bi trebalo primenjivati protokole i zaštitne mere u cilju zaštite ličnih podataka.

188. Prekogranična razmena informacija između državnih organa i privatnog sektora sa njihovim međunarodnim kolegama je od značaja za računovodstvenu profesiju, uzimajući u obzir činjenicu da mnogo računovodstvenih preduzeća radi u više pravnih sistema.

Nadzor sprovođenja pravila o stvarnom vlasništvu i izvoru sredstava/bogatstva

189. Preporuke FATF zahtevaju da nadležni organi imaju pristup odgovarajućim, tačnim i blagovremenim informacijama o stvarnom vlasništvu i kontroli pravnih lica (R.24). Pored toga, države moraju da preduzmu mere za sprečavanje zloupotrebe pravnih aranžmana za PN/FT, a posebno treba da obezbede da postoje adekvatne, tačne i blagovremene informacije o izričitim trastovima (R.25). Primena preporuka FATF o stvarnom vlasništvu podrazumeva i dosta izazova. Zbog toga je FATF razvio Smernice o transparentnosti i stvarnom vlasništvu (2014.) kako bi državama pomogao u implementaciji R.24 i R.25, kao i R.1 u smislu razumevanja rizika PN/FT pravnih lica i pravnih aranžmana. Takođe, FATF i Grupa Egmont su u julu 2018. objavili Izveštaj o prikrivanju stvarnog vlasništva u kojem su identifikovana pitanja koja će pomoći prevazilaženju ranjivosti povezanih sa prikrivanjem stvarnog vlasništva.

190. R.24 i R.25 zahtevaju od država da imaju mehanizme kojima će obezbediti redovno ažuiranje i proveru tačnosti informacija koje se dostavljaju registrima, kao i informacija o stvarnom vlasništvu. Da bi se utvrdila adekvatnost sistema monitoringa i obezbeđivanja poštovanja propisa, države bi trebalo da uzmu u obzir rizike po SPN/SFT u određenim delatnostima (tj. ako postoji dokazan veći rizik, treba preduzeti opsežnije mere monitoringa). Računovođe, međutim, moraju da budu oprezne u smislu slepog oslanjanja na podatke sadržane u registrima. Važno je da postoji neki oblik stalnog monitoringa tokom poslovnog odnosa kako bi se otkrili neobični i potencijalno sumnjivi poslovi kao rezultat promene stvarnog vlasništva, pošto registri verovatno neće dinamički obezbeđivati takve informacije.

191. Oni koji su odgovorni za osnivanje kompanija i stvaranje pravnih aranžmana igraju ključnu ulogu „vratara“ šire finansijske zajednice kroz aktivnosti koje preduzimaju na formiranju pravnih lica i pravnih aranžmana ili njihovom upravljanju i administraciji.

192. Kao DNFPB, od računovođa se zahteva da primenjuju mere PPS na stvarne vlasnike pravnih lica i pravnih aranžmana kojima pružaju savetodavne usluge ili usluge osnivanja. U nekim državama se zahteva da računovođa bude deo procesa registracije pravnog lica i on/ona je odgovoran da registru obezbedi osnovne informacije i/ili informacije o stvarnom vlasništvu.

193. U svojstvu direktora preduzeća, poverenika ili službenika fondacije, itd., pravnih lica i pravnih aranžmana, računovođe često zastupaju ova pravna lica i pravne aranžmane u njihovim poslovima sa drugim finansijskim institucijama i DNFPB koje pružaju bankarske ili revizorske usluge toj vrsti klijenta.

194. Ove finansijske institucije i druge DNFPB mogu zatražiti informacije o PPS koje prikupljaju i čuvaju računovođe, da saznaju ko ima ulogu direktora ili poverenika i ko će zbog toga biti glavno lice za kontakt sa pravnim licem ili pravnim aranžmanom. Ove finansijske institucije i druge DNFPB se možda nikada neće sresti sa stvarnim vlasnicima pravnog lica ili pravnog aranžmana.

195. Prema R.28, države treba da obezbede da računovođe budu predmet efikasnih sistema monitoringa i da poštuju propise o SPN/SFT, što uključuje identifikaciju stvarnog vlasnika i preduzimanje opravdanih mera za njihovu proveru. R.24 i R.25, koji se bave transparentnošću stvarnog vlasništva pravnih lica i pravnih aranžmana, zahtevaju od država da imaju mehanizme za obezbeđivanje pravovremenog dobijanja adekvatnih, tačnih i ažurnih informacija o pravnim licima.

196. U skladu sa R.28, računovođe bi trebalo da budu predmet nadzora zasnovanog na proceni rizika koji sprovodi nadzorni organ ili SRT koji pokriva zahteve o stvarnom vlasništvu i evidenciji iz R.10 i R.11. Nadzorni organ ili SRT bi trebalo da ima nadzorni okvir koji može pomoći u utvrđivanju da se tačne i aktuelne osnovne

informacije i informacije o stvarnom vlasništvu nad pravnim licem i pravnim aranžmanom održavaju i da će blagovremeno biti dostupne nadležnim organima.

197. Nadzorni organ ili SRT treba da analizira adekvatnost procedura i kontrola koje su računovođe uspostavile da identifikuju i evidentiraju stvarnog vlasnika. Pored toga, oni bi trebalo da sprovedu testiranje evidencije klijenata uzorkovanjem na osnovu reprezentativnog uzorka da bi utvrdili efikasnost primene tih mera i dostupnost tačnih informacija o stvarnom vlasništvu.

198. Tokom inspekcije na terenu i kancelarijske provere, nadzorni organ ili SRT treba da ispita politike, postupke i kontrole koje su uspostavljene za prijem novih klijenata kako bi se utvrdilo koje se informacije i dokumentacija traže kada je klijent fizičko lice ili pravno lice ili pravni aranžman. Nadzorni organi ili SRT bi trebalo da provere adekvatnost ovih postupaka i kontrola koje se sprovode za potrebe identifikacije stvarnog vlasnika kako bi razumeli vlasničku i kontrolnu strukturu ovih pravnih lica i aranžmana i utvrdili načine poslovanja. Na primer, informacije o stvarnom vlasništvu koje daje klijent bez ikakvog drugog mehanizma provere neće biti adekvatne u svim slučajevima.

199. Testiranje evidencije uzorkovanjem će pomoći nadzornim organima ili SRT da utvrdi da li su kontrole delotvorne u smislu tačnog utvrđivanja stvarnog vlasništva, tačnog obelodanjivanja tih podataka relevantnim stranama i utvrđivanja da li su te informacije lako dostupne. Opseg testiranja zavisice od rizika, ali odabrana evidencija treba da odražava profil baze klijenata i da obuhvata nove i postojeće klijente.

200. Nadzorni organi ili SRT treba da razmotre mere koje su računovođe uspostavile za praćenje promena stvarnog vlasništva nad pravnim licem i pravnim aranžmanom kojem pružaju usluge da bi informacije o stvarnom vlasništvu bile tačne i aktuelne i da bi mogli da utvrde blagovremenost ažuriranja informacija koje se prijavljuju relevantnim registrima.

201. Tokom preispitivanja, nadzorni organi ili SRT trebalo bi da razmotre mogućnost verifikacije informacija o stvarnom vlasništvu koje su u evidencijama računovođa i informacija koje vodi relevantni registar, ako su dostupne. Nadzorni organ ili SRT takođe može da pregleda informacije drugih nadležnih organa, kao što su FOS, javno dostupni izveštaji i informacije drugih finansijskih institucija ili DNFPB, u smislu provere efikasnosti kontrola koje sprovode računovođe.

202. Računovođe bi trebalo da budu predmet nadzora od strane nadzornih organa ili SRT zasnovanog na proceni rizika koji pokriva zahteve za identifikaciju i dokazivanje izvora sredstava i izvora bogatstva za klijente visokog rizika kojima pružaju usluge. Nadzorni organ ili SRT treba da ima nadzorni okvir, koji omogućava utvrđivanje da su tačne i aktuelne informacije o izvorima sredstava i bogatstva ispravno evidentirane i pravovremeno dostupne nadležnim organima. Nadzorni organ ili SRT treba da analizira adekvatnost procedura i kontrola koje su uspostavile računovođe za potrebe identifikacije i evidentiranja izvora bogatstva u pravnim aranžmanima.

Nominalni direktor/akcionar

203. Nominalni direktor je osoba koja je imenovana u Upravni odbor pravnog lica koja zastupa interese i deluje u skladu sa uputstvima koja daje druga osoba, obično stvarni vlasnik.

204. Nominalni akcionar je fizičko ili pravno lice koje je zvanično upisano u registar članova i akcionara društva kao vlasnik određenog broja akcija, koje se drže u ime drugog lica koje je stvarni vlasnik. Akcije se mogu držati kroz trust ili putem kastodi ugovora.

205. U nekim zemljama računovođe vrše ili organizuju da druga lica (fizička ili pravna lica) vrše funkciju direktora. Računovođe takođe vrše ili ugovaraju da druga lica (fizička ili pravna lica) vrše funkciju nominalnog akcionara za drugu osobu u okviru svojih profesionalnih usluga. U skladu sa R.24, jedan od mehanizama da se obezbedi da nominalni akcionar i nominalni direktor ne budu zloupotrebljeni je licenciranje računovođa i upis njihovog statusa u registre kompanija. Države se u tom pogledu mogu osloniti na kombinaciju različitih mera.

206. Postoje legitimni razlozi zbog kojih računovođe mogu da vrše funkciju direktora ili da obezbede da neko vrši funkciju direktora pravnog lica ili da vrše funkciju akcionara ili da obezbede da neko vrši funkciju akcionara. Neki od razloga za to su poravnanje i čuvanje akcija u kompanijama listiranim na berzi kada specijalista nakon izvršene transakcije vrši funkciju nominalnog akcionara. Međutim, aranžmani sa nominalnim direktorom i aranžmani sa nominalnim akcionarom mogu biti predmet zloupotrebe zarad sakrivanja identiteta stvarnog vlasnika pravnog lica. Moguće je da pojedinci budu spremni da dozvole da se njihovo ime koristi za funkciju direktora ili akcionara pravnog lica u ime drugog lica, bez otkrivanja identiteta osobe od koje će dobijati uputstva ili koju predstavljaju. Ponekad ih nazivaju „marionetama“.

207. Nominalni direktori i akcionari mogu stvoriti prepreke u identifikaciji stvarnog vlasnika pravnog lica, posebno tamo gde status nije obelodanjen. To je zato što će u poslovnim evidencijama pravnog lica u registru i u podacima kompanije u registrovanom sedištu biti prikazan identitet nominalnog direktora/akcionara. Zakon o privrednim društvima u mnogim zemljama ne priznaje status nominalnog direktora, jer su po zakonu direktori kompanije odgovorni za njene aktivnosti, a direktori imaju obavezu da rade u najboljem interesu kompanije.

208. Nadzorni organi ili SRT moraju da budu svesni mogućnosti uspostavljanja aranžmana sa nominalnim direktorom/akcionarom bez obelodanjivanja stvarnog vlasnika. Trebalo bi da vode računa o tome da li će aranžmani sa nominalnim direktorom/akcionarom bez obelodanjivanja stvarnog vlasnika biti identifikovani i obrađeni tokom njihovih terenskih i kancelarijskih provera i procena politika, postupaka, kontrola i evidencija klijenata računovođe, uključujući i proces PPS i stalno praćenje od strane računovođe.

209. Aranžman sa nominalnim direktorom/akcionarom bez obelodanjivanja stvarnog vlasnika može postojati ako postoje sledeći (minimalni) pokazatelji:

- a) profil direktora ili akcionara nije u skladu sa aktivnostima kompanije;
- b) pojedinac ima brojne sastanke sa nepovezanim preduzećima;
- c) izvor bogatstva direktora ili akcionara nije u skladu sa vrednošću i prirodom imovine u kompaniji;
- d) sredstva kompanije se šalju ili primaju od neidentifikovane treće strane(-a);
- e) direktori ili akcionari su navikli da rade po nalogu druge osobe; i
- f) zahtevi ili uputstva podležu minimalnom ili nikakvom preispitivanju i/ili se po njima reaguje izuzetno brzo bez ikakvog prosuđivanja od strane pojedinca(-aca) za koga/koje se čini da vrši(-e) funkciju direktora.

Prilog 1: Informacije o stvarnom vlasništvu u vezi sa trustom ili drugim pravnim aranžmanima kojima računovođa pruža usluge

1. U smislu primene PR, obim informacija koje računovođa treba da pribavi zavisi od toga da li računovođa uspostavlja trust ili upravlja trustom, kompanijom ili drugim pravnim licem ili vrši funkciju ili obezbeđuje vršenje funkcije poverenika ili direktora trasta, preduzeća ili drugog pravnog lica. U tim slučajevima, računovođa će morati da razume opštu namenu strukture i izvor sredstava u strukturi, pored toga što će morati da identifikuje stvarne vlasnike i osobe koje imaju kontrolu. Računovođa koji pruža druge usluge (npr. vrši funkciju registrovanog sedišta) trustu, preduzeću ili drugom pravnom licu će morati da pribavi dovoljno informacija koje će mu omogućiti da identifikuje stvarne vlasnike i osobe koje imaju kontrolu nad trustom, kompanijom ili drugim pravnim licem.
2. Računovođa koji ne vrši funkciju poverenika može se, u odgovarajućim okolnostima, osloniti na sinopsis koji su pripremile druge računovođe, pravni stručnjaci ili PUTK koji pružaju usluge trustu ili relevantne izvode iz samog fiducijarnog akta kako bi računovođa mogao da identifikuje osnivača, poverenike, zaštitnika (ako postoji), korisnike ili fizička lica koja vrše delotvornu kontrolu. Ovo je dodatak zahtevu, tamo gde je to prikladno, da se pribave dokazi za potvrdu identiteta lica kao što je navedeno u daljem tekstu.

U vezi sa trustom

3. Računovođa bi trebao da uspostavi politike i postupke za identifikovanje sledećih lica i verifikaciju njihovog identiteta koristeći pouzdane, nezavisne izvorne dokumente, podatke ili informacije (pod uslovom da politike računovođe omogućavaju da zanemari izvorne dokumente, podatke ili informacije za koje se smatra da su nepouzdan):
 - i. osnivač;
 - ii. zaštitnik;
 - iii. poverenik(-ici), kada računovođa ne vrši funkciju poverenika;
 - iv. korisnici ili klase korisnika; i
 - v. bilo koje drugo fizičko lice koje ima stvarnu kontrolu nad trustom.

Osnivač

- a) Osnivač je, generalno, svako lice (ili lica) koje je formiralo trust. Lice je osnivač ako je on ili ona obezbedila (ili se obavezala da će obezbediti) imovinu ili sredstva direktno ili indirektno za trust. Ovo zahteva da postoji element dobročinstva (tj. osnivač mora da ima nameru da obezbedi neki oblik koristi umesto da bude nezavisna treća strana koja nešto prenosi trustu uz puno uvažavanje).
- b) Osnivač može ili ne mora da bude imenovan u fiducijarnom aktu. Računovođe bi trebalo da imaju politike i postupke za utvrđivanje i verifikaciju identiteta stvarnog ekonomskog osnivača.

- c) Računovođa koji osniva u ime klijenta ili upravlja trustom, kompanijom ili drugim pravnim licem ili na drugi način vrši funkciju ili organizuje vršenje funkcije trusta ili direktora trust, kompanije ili drugog pravnog lica trebalo bi da ima utvrđene politike i postupke (koristeći PR) kako bi identifikovao izvor sredstava trusta, kompanije ili drugog pravnog lica.
- d) Kod starijih trustova će biti teže (a možda i nemoguće) identifikovati izvor sredstava kada aktuelni dokazi možda više nisu dostupni. Dokazi o izvoru sredstava mogu uključivati pouzdane nezavisne izvorne dokumente, podatke ili informacije, obrasce za prenos udela, bankovne izvode, akte o poklonu ili pismo o željama.
- e) Ako je imovina prenesena na trust iz drugog trusta potrebno je pribaviti ove informacije i o trustu primaocu i o trustu prenosiocu.

Korisnici

- a) Računovođa treba da ima uspostavljene politike i postupke, koje primenjuju PR, za formiranje razumnog uverenja o pravom identitetu korisnika trusta i za preduzimanje opravdanih mera za proveru identiteta korisnika, tako da računovođa bude zadovoljan kada se upita da li zna ko su korisnici. Ovo ne podrazumeva da računovođa proveri identitet svih korisnika koristeći pouzdane, nezavisne izvorne dokumente, podatke ili informacije, ali knjigovođa treba da bar utvrdi i potvrdi identitet korisnika koji trenutno imaju fiksna prava na raspodelu dohotka ili kapitala ili koji primaju korist od trusta (npr. doživotni korisnik stana).
- b) Ako korisnici trusta nemaju fiksna prava na kapital i dohodak (npr. diskrecioni korisnici), računovođa treba da pribavi informacije koje će mu omogućiti da identifikuje imenovane diskrecione korisnike (npr. identifikovane u fiducijarnom aktu).
- c) Ako su korisnici identifikovani prema klasi (npr. deca i potomci) ili kada su korisnici maloletnici prema zakonu koji reguliše trustove, iako bi knjigovođa trebalo da bude uveren da su to planirani korisnici (npr. uvidom u fiducijarni akt), računovođa nije obavezan da pribavi dodatne informacije za identifikaciju pojedinih korisnika navedenih u klasi osim ako poverioci takvom korisniku ne prenesu sredstva trusta.
- d) U nekim trustovima imenovani pojedinci postaju korisnici samo kada se ostvare određene okolnosti (npr. dostizanje određene starosti ili smrti drugog korisnika ili prestanak perioda poveravanja). U tom slučaju, računovođa nije dužan da pribavi dodatne informacije za identifikaciju takvih potencijalnih korisnika osim ako ili dok uslov za utvrđene okolnosti nije zadovoljen ili dok poverioci ne prenesu sredstva takvom korisniku.
- e) Računovođa koji upravlja trustom ili kompanijom ili drugim pravnim licem u vlasništvu trusta ili na drugi način obezbeđuje vršenje funkcije ili vrši funkciju poverenika ili direktora trusta, preduzeća ili drugog pravnog lica treba da ima uspostavljene procedure u kojima postoji zahtev za ažuriranje postojećih informacija koje se imenovani korisnici dodaju ili uklone iz klase korisnika, ili korisnici primaju sredstva ili dobijaju korist prvi put nakon što su informacije predstavljene, ili ako postoje druge promjene u klasi korisnika.
- f) Računovođa nije u obavezi da pribavi druge informacije o korisnicima osim onih koje omogućavaju računovođi da se uveri da zna ko su korisnici ili da identifikuje da li je neki imenovani korisnik ili korisnik koji je primio sredstva od trusta politički eksponirano lice.

Fizičko lice koje vrši stvarnu kontrolu

- a) Računovođa koji pruža usluge trustu treba da ima uspostavljene procedure za identifikaciju bilo kojeg fizičkog lica koja vrši stvarnu kontrolu nad trustom.

b) „Kontrola“ u ovom smislu znači ovlašćenje (i kada se vrše samostalno ili zajedno sa drugim licem ili uz saglasnost drugog lica) u skladu sa fiducijarnim instrumentom ili zakonom da:

- i. raspolagati ili investira (ne kao investicioni menadžer ili savetnik) imovinu trasta;
- ii. utvrđuje ili odobrava dodelu sredstava trasta;
- iii. promeni ili ukine trust;
- iv. dodaje ili uklanja osobe kao korisnike ili u ili iz klase korisnika i/ili;
- v. imenuje ili razrešava poverenike.

c) Računovođa koji upravlja trustom ili na drugi način vrši funkciju poverenika mora, takođe, pribaviti informacije da bi se uverio da zna identitet bilo koje druge osobe koja ima ovlašćenja da nekom drugom pojedincu da „kontrolu“ nad trustom; davanjem pojedinačnih ovlašćenja kako je opisano u stavu (b) u prethodnom delu.

Korporativni osnivači i korisnici

4. Ovi primeri su predmet opštih smernica o tome koje informacije treba da dobije računovođa kako bi mogao da identifikuje osnivače i korisnike. Nije namera da se sugerije da računovođa mora da pribavi više informacija o korisniku koji je subjekat u slučaju kada ne bi trebalo da pribavlja takve informacije ako je korisnik pojedinac.

a) U određenim slučajevima, osnivač, korisnik, zaštitnik ili druga osoba koja vrši stvarnu kontrolu nad trustom može biti kompanija ili drugo pravno lice. U tom slučaju, računovođa bi trebalo da ima uspostavljene politike i postupke koji će mu omogućiti da identifikuje (po potrebi) stvarnog vlasnika ili osobu koja vrši kontrolu u vezi sa subjektom.

b) U slučaju osnivača koji je pravno lice, računovođa treba da se uveri da ima dovoljno informacija da razume svrhu formiranja trasta od strane subjekta. Na primer, preduzeće može da uspostavi trust za svoje zaposlene ili pravno lice može vršiti funkciju nominalnog zastupnika osnivača pojedinca ili da deluje po nalogu pojedinca koji je pravnom licu obezbedio sredstva za te svrhe. U slučaju da pravno lice vrši funkciju nominalnog zastupnika osnivača pojedinca ili deluje po nalogu pojedinca, računovođa treba da preduzme korake da se uveri o identitetu ekonomskog osnivača trasta (tj. osobe koja je pravnom licu obezbedila sredstva da bi omogućila konstituisanje sredstava u trust) i lica koja vrše kontrolu u vezi sa pravnom lice u vreme kada je imovina konstituisana u trust. Ako korporativni osnivač zadržava ovlašćenja nad trustom (npr. ovlašćenje za opoziv), računovođa bi trebalo da se uveri da poznaje trenutne stvarne vlasnike i osobe koje vrše kontrolu u korporativnom osnivaču i razume razlog promene vlasništva ili kontrole.

c) U slučaju korisnika koji je subjekat (npr. dobrotvorni fond ili kompanija), računovođa treba da se uveri da razume razlog zbog kojeg se kao korisnik koristi subjekat. Ako postoji pojedinačni stvarni vlasnik subjekta, računovođa treba da se uveri da ima dovoljno informacija za identifikaciju pojedinačnog stvarnog vlasnika.

Individualni i korporativni poverenik

a) Ako računovođa ne vrši funkciju poverenika, potrebno je da računovođa pribavi informacije koje će mu omogućiti da identifikuje i potvrdi identitet poverenika, a kada je poverenik korporativni poverenik, identifikuje korporativni subjekat, pribavi informacije o identitetu stvarnih vlasnika poverenika i preduzme opravdane mere za verifikaciju njihovog identiteta.

b) Ako je poverenik subjekat koji je listiran na berzi (ili subjekat koji čini deo grupe listirane na berzi) ili subjekat osnovan i regulisan za obavljanje povereničkih poslova u pravnom sistemu koji verodostojni izvori identifikuju kao sistem sa odgovarajućim zakonima, propisima i drugim merama za SPN/SFT, računovođa treba da pribavi informacije koje će mu omogućiti da se uveri u identitet direktora ili drugih lica koja imaju kontrolu. Računovođa se može osloniti na eksterne dokaze, kao što su informacije iz javnog domena, kako bi se uverio u identitet stvarnog vlasnika regulisanog poverenika (npr. veb sajt organa koji reguliše poverenika i veb sajt samog regulisanog poverenika).

c) Nije neuobičajeno da porodice osnuju povereničke kompanije koje vrše funkciju poverenika u korist te porodice. Obično se nazivaju privatne povereničke kompanije i mogu imati ograničenu licencu za obavljanje povereničkih poslova koja im omogućava da vrše funkciju poverenika za ograničenu klasu trastova. Takve privatne povereničke kompanije često su u vlasništvu potpuno regulisanog povereničkog preduzeća kao poverenika drugog trasta. U takvom slučaju, računovođa treba da se uveri da razume kako posluje privatno povereničko preduzeće i da se uveri u identitet direktora privatnog povereničkog preduzeća i, ako je relevantno, vlasnika privatnog povereničkog preduzeća. Ako je privatno povereničko preduzeće u vlasništvu listiranog ili regulisanog subjekta, u smislu prethodnog opisa, računovođa ne mora da pribavi detaljne informacije za identifikaciju direktora ili lica koja imaju kontrolu nad tim subjektom koji su akcionari privatnog povereničkog preduzeća.

Individualni i korporativni zaštitnik

a) Ako računovođa ne vrši funkciju zaštitnika i ako je zaštitnik imenovan, računovođa treba da pribavi informacije za identifikaciju i verifikaciju identiteta zaštitnika.

b) Ako je zaštitnik pravno lice, računovođa treba da pribavi dovoljno informacija o tome ko je osoba koja ima kontrolu i ko je stvarni vlasnik zaštitnika, i da preduzme razumne mere za potvrđivanje njihovog identiteta.

c) Ako je zaštitnik subjekat koji je listiran na berzi (ili subjekat koji čini deo grupe listirane na berzi) ili subjekat osnovan i regulisan za obavljanje povereničkih poslova u pravnom sistemu koji verodostojni izvori identifikuju kao sistem sa odgovarajućim zakonima, propisima i drugim merama za SPN/SFT, računovođa treba da pribavi informacije koje će mu omogućiti da se uveri u identitet direktora ili drugih lica koja imaju kontrolu. Računovođa se može osloniti na eksterne dokaze, kao što su informacije iz javnog domena, kako bi se uverio u identitet stvarnog vlasnika regulisanog zaštitnika (npr. veb sajt organa koji reguliše zaštitnika i veb sajt samog regulisanog zaštitnika).

Prilog 2: Rečnik pojmova

Stvarni vlasnik

Stvarni vlasnik je fizičko lice(-a) koje je kranji vlasnik ili kontroliše stranku i/ili fizičko lice u čije se ime obavlja transakcija. Takođe se odnosi i na lica koje vrše krajnju stvarnu kontrolu nad pravnim licem ili aranžmanom.

Nadležni organi vlasti

Nadležni organi su svi državni organi u čijoj je nadležnosti borba protiv pranja novca i/ili finansiranja terorizma. Konkretno, ovaj pojam se odnosi na FOS; organe koji vrše funkciju istrage i/ili gonjenja za pranje novca, povezana predikatna krivična dela i finansiranje terorizma, i zaplene/ zamrzavanja i oduzimanja protivpravne imovinske koristi; organi koji primaju izveštaje o prekograničnom prenosu stranih valuta i instrumenata plaćanja na donosioca (BNI); i organi koji vrše nadzor ili monitoring u SPN/SFT sa ciljem da osiguraju usklađenost finansijskih institucija i DNFPB sa zahtevima u okviru SPN/SFT. SRT ne treba smatrati nadležnim organima.

Određeni nefinansijski sektori i samostalne profesije (DNFPB)

Određeni nefinansijski sektori i samostalne profesije su:

- a) Kockarnice (takođe uključuju kockarnice na Internetu i na brodovima).
- b) Agenti za promet nekretnina.
- c) Trgovci plemenitim metalima.
- d) Trgovci dragim kamenjem.
- e) Pravnici, javni beležnici, drugi nezavisni pravni stručnjaci i računovođe - ovo se odnosi na samostalne stručnjake, partnere ili zaposlene stručnjake u profesionalnim firmama. Ne misli se na „interne“ stručnjake koji su zaposleni u drugim vrstama preduzeća, niti na stručnjake koji rade u državnim organima koji su već podvrgnuti merama SPN/SFT.
- f) Pružaoci usluga trastovima i kompanijama su sva lica ili kompanije koje nisu obuhvaćene drugim Preporukama i koje kao preduzeća pružaju trećim licima neku od sledećih usluga:
 - Vršer funkciju agenta osnivača pravnih lica;
 - Vršer funkciju (ili organizuju da drugo lice vrši funkciju) direktora ili sekretara kompanije, partnera u partnerstvu ili slične funkcije u odnosu na druga pravna lica;
 - Obezbeđuju registrovano predstavništvo; poslovnu adresu ili smeštaj, korenspodenciju ili administrativnu adresu kompanije, partnerstva ili bilo kojeg drugog pravnog lica ili aranžmana;
 - Vršer funkciju (ili organizuju da drugo lice vrši funkciju) poverenika izričitog trasta ili vrše ekvivalentnu funkciju za drugi oblik pravnog aranžmana;
 - Vršer funkciju (ili organizuju da drugo lice vrši funkciju) nominalnog akcionara za drugo lice.

Izričiti trast

Izričiti trast odnosi se na trast za koji je jasno da ga je formirao osnivač, obično u obliku dokumenta, npr. pismenog fiducijarnog akta. Oni se razlikuju od trastova koji nastaju primenom zakona i koji ne

proističu iz jasne namere ili odluke osnivača da stvori trust ili slične pravne aranžmane (npr. konstruktivni trust).

Preporuke FATF

Odnosi se na četrdeset preporuka FATF.

Pravno lice

Pravno lice odnosi se na sve subjekte koji nisu fizička lica koji mogu uspostaviti stalni odnos sa računovođom kao klijenti ili na drugi način posedovati imovinu. Ovim su obuhvaćene korporativna tela, fondacije, anstalt, partnerstva ili udruženja i drugi relevantni slični subjekti.

Pravni stručnjak

U ovim Smernicama, pojam „pravni stručnjak“ odnosi se na pravne stručnjake, javne beležnike u građanskom pravu, javne beležnike u opštem pravu i druge nezavisne pravne stručnjake.

Politički eksponirana lica (PEL)

Strana PEL su pojedinci kojima je strana država poverila vršenje istaknute javne funkcije, na primer šefovi države ili vlade, političari visokog ranga, visoki funkcioneri vlade, suda ili vojske, visoki rukovodioci u korporaciji u vlasništvu države, značajni funkcioneri političkih partija. Domaća PEL su lica kojima je na domaćem planu povereno vršenje istaknute javne funkcije, na primer šefovi države ili vlade, političari visokog ranga, visoki funkcioneri vlade, suda ili vojske, visoki rukovodioci u korporaciji u vlasništvu države, značajni funkcioneri političkih partija. Osobe kojima je međunarodna organizacija poverila vršenje istaknute funkcije su više rukovodstvo, tj. direktori, zamenci direktora i članovi odbora ili lica na sličnim funkcijama. Definicija PEL ne obuhvata pojedince srednjeg ranga ili one na još nižem rangu u prethodnim kategorijama.

Upozorenja (Crvena zastava)

Svaka činjenica ili skup činjenica ili okolnosti koje, kada se posmatraju samostalno ili u kombinaciji sa drugim činjenicama i okolnostima, ukazuju na veći rizik od nezakonite aktivnosti. „Upozorenje“ se može koristiti kao oznaka za bilo koji pokazatelj rizika koji upozorava računovođu u istrazi da će biti potrebne dodatne provere ili druge odgovarajuće mere zaštite.

Samostalno regulatorno telo (SRT)

SRT je telo koje predstavlja profesiju (npr. pravni stručnjaci, javni beležnici, drugi nezavisni pravni stručnjaci ili računovođe), koje čine članovi te profesije, ima ulogu u regulisanju lica koja su se kvalifikovala za bavljenje datom profesijom i koja rade u profesiji, a takođe obavlja određene nadzorne funkcije ili funkcije monitoringa. Ovakva tela trebalo bi da utvrđuju pravila kako bi se obezbedilo poštovanje visokih etičkih i moralnih standarda kod onih koji se bave datom profesijom.

Nadzorni organi

Nadzorni organi su imenovani nadležni organi vlasti ili ne-javna tela koja imaju za cilj da obezbede da finansijske institucije („finansijski nadzorni organi“) i/ili DNFPB poštuju zahteve vezane za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Ne-javna tela (koja mogu da budu i određene vrste SRT) trebalo bi da imaju ovlašćenje da nadgledaju i sankcionišu finansijske institucije ili DNFPB u vezi sa zahtevima u vezi sa SPN/SFT. Ova ne-javna tela takođe bi trebalo da budu zakonom ovlašćena da vrše funkcije koje obavljaju, i da ih nadgleda nadležni organ u vezi sa vršenjem tih funkcija.

Prilog 3: Praksa nadzora nad sprovođenjem pristupa zasnovanog na proceni rizika

Kina

Narodna banka Kine (PBC) sprovodi procenu rizika računovodstvenih preduzeća u provinciji Đijangsu. U novembru 2017. godine, filijala PBC u Suzhou sprovela je procenu rizika od pranja novca za devet računovodstvenih firmi. Procene su pokazale da zbog rizikasvojstvenog za računovodstvene firme postoji i rizik da ovlašćene samostalne računovođe koriste profesionalnu prirodu svog zanimanja i privilegiju poverljivosti da pomažu klijentima da peru novac; i neidentifikuju nezakonita sredstva koja se ubacuju u uobičajene poslovne aktivnosti preduzeća prilikom pružanja usluga, i pružaju usluge klijentima koji su na listama za praćenje ili iz osetljivog pravnog sistema. U pogledu oblasti kontrole rizika, uočeni su nedostaci kod računovodstvenih preduzeća, uključujući neadekvatan sistem interne kontrole, nizak nivo svesti o SPN, nedostatak odgovarajućih sposobnosti, nezadovoljavajući mehanizam za pregled sankcija i nedostatak praktičnih slučajeva izveštaja o sumnjivim transakcijama. Međutim, kako značajan deo poslovnih subjekata i ciljanih klijenata revizorskih službi uglavnom čine preduzeća (i to uglavnom preduzeća koja su listirana na berzi i strana preduzeća), ukupni rizik pranja novca za računovodstvene firme nije utvrđen kao visok.

Malezija

Praksa nadzora u okviru SPN/SFT za računovođe u Maleziji

A. Zahtevi sposobnosti i ispravnosti – Samostalno regulatorno telo (SRT)

Računovodstvenu profesiju u Maleziji reguliše Malezijski institut računovođa (MIR), kao samostalno regulatorno telo (SRT) prema Zakonu o računovođama (ZR) iz 1967. godine. Pre prijema u članstvo MIR i izdavanja sertifikata, računovođe podležu odgovarajućim kontrolama za ulazak na tržište u kojima se od njih zahteva da zadovolje uslove „sposobnosti i ispravnosti“ u skladu sa zakonom.

B. Nadzor u okviru SPN/SFT zasnovan na proceni rizika - Bank Negara Malaysia (BNM)

Prema Zakonu o sprečavanju pranja novca, sprečavanju finansiranja terorizma i prilikovima od nezakonitih aktivnosti iz 2001. godine (AMLA), BNM je imenovani nadležni organ za nadzor u okviru SPN/SFT u određenim nefinansijskim sektorima i samostalnim profesijama (DNFPB) i drugim finansijskim institucijama u Maleziji, uključujući računovođe.

BNM usvaja pristup nadzoru zasnovan na proceni rizika za računovođe, pri čemu je ishod Procene rizika države (PRD) i primene Okvira nadzora zasnovanog na proceni rizika za DNFPB i druge finansijske institucije (D'SuRF) prikazan na sledeći način:

i. Nacionalna procena rizika (rizik države) za 2017.

Treći ciklus nacionalne procene rizika u Maleziji, koji je realizovan 2017. godine koji je obuhvatio i procenu rizika od PN/FT i sveukupnu efikasnost kontrole odredio je neto rizike od PN/FT za računovođe kao „SREDNJE VELIKE“ i „SREDNJE“, zbog postojanja marginalne kontrole sektora, kao što je prikazano u nastavku:

PN		FT	
Svojstveni rizik	Srednji	Svojstveni rizik	Nizak
Kontrola	Marginalni	Kontrola	Marginalni

Neto rizik	Srednje veliki	Neto rizik	Srednji
------------	----------------	------------	---------

ii. Okvir nadzora zasnovan na proceni rizika za DNFPB i druge finansijske institucije (D'SuRF)

D'SuRF objedinjuje postupke upravljanja i nadzora od početka do kraja, i primenu nadzornih alata zasnovanih na proceni rizika. U skladu sa ocenom sektora u smislu PN/FT i primenom D'SuRF, učestalost i intenzitet monitoringa računovođa se usmerava u skladu sa tim uz uključivanje niza nadzornih alata, kao što su:

• Istraživanje na terenu

Firme se biraju na osnovu robusnog procesa odabira u okviru D'SuRF, koji je u skladu sa profilom rizika institucija koje izveštavaju (II). Istraživanje na terenu je detaljno, sa procenama koje pokrivaju svojstveni rizik i kvalitet upravljanja rizikom (II). Primjenjujući PR, BNM nameće mere koje slede nakon provera na terenu za II sa povećanim rizikom. Ovo uključuje zahteve za II da podnesu predloge BNM o planiranim merama za otklanjanje bilo kakvih problema u nadzoru i izveštaje o napretku do potpunog rešavanja problema. D'SuRF utvrđuje rok za oba podneska.

• Kancelarijsko praćenje i aktivnosti podizanja znanja i svesti

Osim istraživanja na terenu, BNM koristi i niz aktivnosti kancelarijskog praćenja i aktivnosti podizanja znanja sa ciljem podizanja svesti i usmeravanja sprovođenja AMLA od strane računovođa. Ovi kancelarijski alati se takođe koriste u skladu sa PR, pri čemu je intenzitet i učestalost za računovođe relativno veća u poređenju sa drugim sektorima. Kancelarijsko praćenje uključuje podnošenje izveštaja o podacima i usklađenosti i izveštaja o internoj reviziji. Pored toga, BNM i relevantni SRT sprovode periodične programe informisanja i podizanja svesti o SPN/SFT širom zemlje.

Monako

Monako je završio svoju prvu nacionalnu procenu rizika u 2017. godini i računovođe su bile obuhvaćene (vidi javni izveštaj o nacionalnoj proceni rizika na www.siccfm.mc/en/The-National-Risk-Assessment-NRA). Procenjeni rizik koji se odnosi na računovođe ocenjen je UN (umereno nizak) tako da računovođe nisu uključene u prioritetne profesije koji bi trebalo da budu predmet terenskih provera. Međutim, inspekcije se vrše od 2016. godine i oko dve trećine računovođa su već bile predmet provere. Planirano je da svi budu provereni do kraja 2021. godine, a najistaknutiji subjekti ove profesije su već bili predmet provere (uključujući četiri velike kompanije).

S obzirom na mali broj računovođa u Monaku, u njihovom nadzoru nije korišćen istinski PR, a cilj je obavljanje sveobuhvatnih provera.

Prilog 4: Članovi Radne grupe za izradu pristupa zasnovanog na proceni rizika

FATF članovi i posmatrači	Kancelarija	Država/Institucija
Sarah Wheeler (kopredsedavajući)	Office for Professional Body AML Supervision (OPBAS), FCA	UK
Sandra Garcia (kopredsedavajući)	Department of Treasury	SAD
Erik Kiefel	FinCen	
Helena Landstedt i Josefin Lind	County Administrative Board for Stockholm	Švedska
Charlene Davidson	Department of Finance	Kanada
Viviana Garza Salazar	Central Bank of Mexico	Meksiko
Fiona Crocker	Guernsey Financial Services Commission	Group of International Finance Centre Supervisors (GIFCS)
Janice Tan	Accounting and Regulatory Authority	Singapur
Adi Comeriner Peled	Ministry of Justice	Izrael
Richard Walker	Financial Crime and Regulatory Policy, Policy & Resources Committee	Guernsey
Selda van Goor	Central Bank of Netherlands	Holandija
Natalie Limbasan	Legal Department	OECD

Član	Kancelarija - računovođe	Institucija
Michelle Giddings (kopredsedavajući)	Professional Standards	Institute of Chartered Accountants of England & Wales
Amir Ghandar	Public Policy & Regulation	International Federation of Accountants
Član	Kancelarija - pravni stručnjaci i beležnici	Institucija
Stephen Revell (kopredsedavajući)	Freshfields Bruckhaus Deringer	International Bar Association
Keily Blair	Economic Crime, Regulatory Disputes department	PWC, UK
Mahmood Lone	Regulatory issues and complex cross-border disputes	Allen & Overy LLP, UK
Amy Bell	Law Society's Task Force on ML	Law Society, UK
William Clark	ABA's Task Force on Gatekeeper Regulation and the Profession	American Bar Association (ABA)
Didier de Montmollin	Osnivač	DGE Avocats, Švajcarska
Ignacio Gomá Lanzón	CNUE's Anti-Money Laundering working group	Council of the Notariats of the European Union (CNUE)
Alexander Winkler	Notary office	Austrija
Rupert Manhart	Anti-money laundering Committee	Council of Bars and Law Societies of Europe

Silvina Capello	UINL External consultant for AML/CFT issues	International Union of Notariats (UINL)
Član	Kancelarija - PUTK	Institucija
John Riches (kopredsedavajući)	RMW Law LLP	Society of Trust and Estate Practitioners (STEP)
Samantha Morgan		
Emily Deane	Technical Counsel	
Paul Hodgson	Butterfield Trust (Guernsey) Ltd	The Guernsey Association of Trustees
Michael Betley	Trust Corporation International	
Paula Reid	A&L Goodbody	A&L Goodbody, Irska

FATF

SMERNICE O PRISTUPU ZASNOVANOM NA PROCENI RIZIKA**RAČUNOVODSTVENA PROFESIJA**

Pristup zasnovan na proceni rizika (PR) je od ključnog značaja za efikasno sprovođenje revidiranih Međunarodnih standarda FATF za borbu protiv pranja novca i finansiranja i širenja terorizma koji su usvojeni 2012. godine.

U ovim smernicama naglašava se potreba za zdravom procenom rizika od pranja novca i finansiranja terorizma sa kojima se računovođe suočavaju tako da politike, procedure i stalne mere provere poslovanja stranke mogu da ublaže ove rizike.

FATF je razvila ove smernice uz značajan doprinos predstavnika same računovodstvene profesije kako bi predstavljale pravi odraz iskustva sticanog tokom godina u okviru državnih organa i privatnog sektora.

www.fatf-gafi.org | June 2019